

Управління культури Тернопільської облдержадміністрації

Тернопільська обласна бібліотека для дітей

ЗАТВЕДЖУЮ

**Директор обласної бібліотеки
для дітей**

Н.С. Новіцька

**Звіт
про роботу Тернопільської обласної
бібліотеки для дітей
за 2018 рік**

Тернопіль 2019

Зміст

I. Основні напрямки роботи бібліотеки у 2018 році.....	3
Основні цифрові показники діяльності.....	4
II. Обслуговування користувачів.....	6
1. Обслуговування користувачів в Обласній бібліотеці для дітей.....	6
2. Обслуговування користувачів в бібліотеках для дітей області.....	22
III. Науково-методична діяльність ОБД	26
1. Методична робота в Обласній бібліотеці для дітей.....	26
2. Методична робота в центральних бібліотеках для дітей області.....	30
IV. Довідково-бібліографічна та інформаційна діяльність.....	31
1. Інформаційно-бібліографічна діяльність Обласної бібліотеки для дітей...	31
2. Інформаційно-бібліографічна робота в бібліотеках для дітей області.....	34
V. Формування документних ресурсів. Каталогізування документів.....	38
VI. Зберігання документних ресурсів.....	39
VII. Програмно-проектна діяльність бібліотеки.....	41
VIII. Використання інформаційних технологій.....	44
IX. Рекламно-інформаційна діяльність.....	46
X. Управління колективом та матеріально-технічна база	
Організація управління. Соціальний розвиток колективу.....	47
Додатки:	
Видавнича діяльність (додаток №1).....	48
Заходи в рамках проекту «Файне єднає» (додаток №1).....	
Заходи у співпраці зі «Спілкою української молоді» (додаток №3).....	50
Скорочення, вживані в тексті.....	61

I. Основні напрямки роботи бібліотеки у 2018 році

У 2018 році діяльність Тернопільської обласної бібліотеки для дітей була спрямована на:

- дотримання Законів України «Про культуру», «Про бібліотеки і бібліотечну справу»;
- виконання Указу Президента України №334/2015 від 12 червня 2015 року «Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей та молоді»;
- надання методичної допомоги бібліотекам області, зокрема бібліотекам у новостворених громадах;
- запровадження програми УДФ бібліотека та створення електронного каталогу;
- задоволення інформаційно-бібліографічних запитів читачів на друковані видання;
- забезпечення вільного доступу користувачів до світових інформаційних ресурсів через мережу інтернет;
- національно-патріотичне виховання дітей та підлітків;
- виховання дитини – громадянина України;
- розвиток гармонійної особистості;
- сприяння процесам соціалізації підростаючого покоління;
- розкриттю творчого потенціалу дітей та підлітків.

У 2018 році бібліотека реалізувала низку творчих акцій, програм та проєктів. Постійно в центрі уваги була робота з відродження сімейного читання та організації дозвілля дітей та підлітків.

Особлива увага приділялась роботі із соціально-незахищеними дітьми та сім'ями, які опинились у скрутній життєвій ситуації, про що свідчить активна робота з реалізації проєктів «Поглянь у майбутнє», «Файне єднає».

У звітному році продовжено роботу проєктів «Бібліомістечко», «Від малюка до школяра», «Територія закону і права».

У 2018 році проводилось систематичне оновлення інформації та відкриття нових рубрик на сайті бібліотеки, що дозволило вийти на високу рейтингову позицію відвідуваності серед сайтів України.

Колектив бібліотеки доклав усіх зусиль для реалізації основної мети діяльності бібліотеки – задоволення інформаційних потреб юних читачів, їх запитів у сфері навчання, самоосвіти та організації цікавого дозвілля користувачів-дітей.

Основні цифрові показники діяльності

Таблиця № 1.

№ п/п	Показники роботи	План на 2018 рік	Виконання у 2019 р.
1.	Фонд бібліотеки		
	Всього:	116 904	109 871
	в т.ч. книги	96 452	90 678
	періодичні видання	18 532	17 284
	електронні видання	60	49
	аудіовізуальні документи	1860	1860
2.	Поповнення фонду		
	Всього:	3 845	2 445
	в т. ч. книги	3 000	1 895
	періодичні видання	831	547
	електронні видання	14	3
3.	Кількість користувачів		
	Всього:	13 750	13 966
	в т. ч. Інтернет-центр	700	735
	з них діти	500	566
4.	Кількість користувачів згідно єдиної реєстрації	6 400	6 470
5.	Книговидача		
	Всього	213 700	214 192
	За мовами:		
	українською		
	російською		
	іншими мовами		
6.	Читаність		15,4
7.	Обертаність		1,9
8.	Відвідування		
	Всього по бібліотеці	100 150	101 012
	в т.ч. Інтернет центр	5 000	5 940
9.	Відвідування веб-сайту	150 000	223 065
10.	Відвідування масових заходів	6 000	10 327

У 2018 році працівниками бібліотеки обслужено користувачів – 13 966.

Згідно єдиної реєстрації кількість користувачів становить – 6 470

Кількісний склад зареєстрованих користувачів за віком:

До 7 років – **1257**

Від 7 до 15 років – **3 961**

Від 15 до 18 років – **518**

Від 18 до 22 років – **140**

Від 22 до 60 років – **574**

Від 60 років – **20**

Кількість відвідувань бібліотеки – 101 012

Кількість відвідувань масових заходів – **10 327**

Кількість звернень на веб-сайт – **223 065**

Кількість заходів в межах бібліотеки – **311**

Кількість заходів за межами бібліотеки – **63**

Кількість учасників заходів в межах бібліотеки – **6 722**

Кількість учасників заходів за межами бібліотеки – **3 605**

Книговидача всього – 214 192

у т. ч. за видами видань: – 105 329

- періодичні видання – **108 806**

- електронні видання – **57**

у т. ч. за мовами:

українською – **206 115**

російською – **7 877**

іншими мовами – **200**

видано літератури за галузями знань:

- суспільно-політична – **15 867**
- природничо-наукова – **20 468**
- техніка, сільське господарство – **11 752**
- мистецтво, фізкультура і спорт – **12 553**
- мовознавство, літературознавство – **10 836**
- художня література – **68 245**
- дитяча література – **17 360**
- інші відділи – **57 111**

У т. ч. видано прим. дітям до 15 років усього – 154 270

у т. ч. за видами видань:

- книги – **78 207**

- періодичні видання – **76 009**

- електронні видання – **54,**

У т. ч за мовами:

українською – **151 339**, російською – **2 805**, іншими мовами – **126.**

II. Обслуговування користувачів в Обласній бібліотеці для дітей

Соціокультурна діяльність бібліотеки впродовж 2018 року була направлена на сприяння навчальному та виховному процесу дітей дошкільного та шкільного віку, пошук та підтримку творчо-обдарованих дітей, профорієнтацію старшокласників, соціальну інтеграцію та адаптацію ВПО, які проживають на території м. Тернополя, організацію роботи клубів та об'єднань за інтересами, надання консультативно-інформаційних послуг, на відзначення історичних та літературних дат, до яких працівниками організовано 103 книжково-ілюстративних виставки та полиці, проведено 374 масових заходів та екскурсій, які відвідали 10 327 дітей, підлітків та їх батьків.

Національно-патріотичне виховання. Українознавство.

В умовах українських реалій, коли і надалі існує загроза втрати державної незалежності та потрапляння у сферу впливу іншої держави, виникає необхідність здійснення системних заходів, спрямованих на посилення патріотичного виховання дітей та молоді, формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей.

Тому, у звітному році працівники нашої бібліотеки значну увагу спрямовували на формування у дітей та підлітків високої патріотичної свідомості, почуття любові до України, пошани до видатних історичних діячів, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків.

З цією метою у бібліотеці було оформлено низку книжково-ілюстративних виставок патріотичного спрямування та проведено цикл пізнавальних заходів:

- «Соборність - найцінніший скарб» (до Дня Соборності України);
- «У граніті, в бронзі, у серцях» (до Дня пам'яті та примирення);
- «Шляхами болю й перемоги» (до Дня скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні);
- «Конституцію вивчаємо, пам'ятаємо, поважаємо» (до дня Конституції України);
- «Живи і міцній, Українська державо!» (до Дня незалежності України);
- «Події, що змінили долю України» (до Дня гідності і свободи).

Кожна країна має свої державні символи – це офіційні емблеми, що зображуються на бланках, печатках, грошових знаках. Зокрема, у лютому виповнилося 100 років, відколи Тризуб став державним гербом УНР. Про походження Тризуба та інші цікаві факти з історії виникнення герба України молодші школярі дізналися під час **інформ-тайму «Таємниці тризуба»**.

До Дня Державного Прапора України юним читачам було запропоновано перегляд літератури, представленої на **тематичній полиці «Жовто-синій прапор волі»**.

День Незалежності України кожного року нагадує всьому світу про існування нашої незалежної, демократичної та унікальної країни. Працівники ВО 1 – 4 кл. напередодні свята познайомили своїх відвідувачів з літературою, представленою на книжково-ілюстративній виставці «Незалежна і єдина рідна Україна». Крім того, для дітей 4-6 р. проведено **годину юних патріотів «Україною зовем рідний край де ми живем»**. Учасники пригадали державні й

народні символи, обряди і традиції нашої країни, з'ясували, які риси характеру притаманні українцям, розповідали вірші про рідний край та з великим задоволенням взяли участь у **патріотичному майстер-класі «Квітка миру і надії»**. Крім того, відвідувачі мали нагоду познайомитись з літературою представленою на книжковій виставці «Історія України в романах».

Відзначаючи 1030 річницю хрещення та офіційне прийняття християнства, бібліотекарі відділу ВО 5 – 11 кл. провели **історичну годину «Хрещення Русі. Історія віків»**. Користувачі бібліотеки ознайомились з історією виникнення і розвитку християнства в Україні та переглянули матеріали, які представлені на книжковій виставці.

Сторічню бою під Крутами приурочена **година-реквієм «Символ українського героїзму»**. Цей день відвідувачі бібліотеки відзначили цікавим спілкуванням з наймолодшим політичним в'язнем радянського режиму, видатним суспільно-політичним діячем **Ігорем Олещуком**. На зустріч з «живою легендою» прийшли вихованці Української гімназії ім. Івана Франка. Дітям було цікаво дізнатись про обставини і передумови, які змусили юних патріотів вийти на нерівний бій з більшовиками під станцією Крути, а також про те, що завдяки цим сміливцям, українські політики виграли дорогоцінний час і домоглись підписання Брестського мирного договору і визнання незалежності України.

З нагоди вшанування пам'яті героїв Небесної Сотні працівники ВО 5 – 11 кл. провели **патріотичну годину «Хай палають свічки пам'яті»**. Учні Української гімназії ім. І. Франка дізналися багато цікавої інформації про загиблих героїв з Тернопільщини, ознайомились з книгами, які стали відлунням трагічних подій на Майдані. Учасники заходу висловили думку про те, що сьогодні, об'єднавши зусилля, ми повинні робити усе для того, аби здійснити мрію Героїв Небесної Сотні – збудувати міцну, успішну, квітучу державу, якою б пишався весь світ.

До Дня захисника України, бібліотекарі ВО 5 – 11 кл. для учнів ЗОШ № 24 провели **патріотичну годину «Героїв країна – моя Україна»**. На захід було запрошено старшого військового капелана Тернопільської області УПЦ КП **В'ячеслава Кізілова**. Отець вразив школярів цікавою розповіддю про знакові історичні події, українських витязів та їх героїчні досягнення - від минувшини і до сьогодення. Про те, як виглядали, які ідеї сповідували і за що боролись українські козаки, а пізніше – воїни УПА, діти дізнались з пізнавальних відеосюжетів, продемонстрованих під час заходу. За змістовні доповнення та відмінне знання історії Батьківщини, найактивніший учасник патріотичної години отримав з рук отця В'ячеслава цінний подарунок – ікону Матері Божої Годувальниці, адже в цей день відзначаємо ще й свято Покрови Пресвятої Богородиці, покровительки українських козаків.

Як виглядали, за що боролись та кого захищали славні лицарі України - козаки? Про це та ще багато-багато іншого дізнались віджвідувачі ВО 1 – 4 кл. – вихованці ДНЗ, які завітали на **пізнавально-патріотичне свято «З глибини сторіч козацький клич»**, приурочене святу Покрови Пресвятої Богородиці та Дню українського козацтва. Дітки відповідали на запитання вікторини «Моя країна – Україна» про історію, мову та звичаї нашої Батьківщини, захоплено слухали легенду про чудесний порятунок козака Недайборща та біблійне оповідання про свято Покрови, які зачитувала ведуча. Увесь захід

супроводжувався цікавими ілюстраціями, відтвореними на інтерактивній дошці. На останок бібліотекарі привітали маленьких козачат з прийдешнім святом, а юних україночок – з Міжнародним днем дівчаток та подарували їм розмальовки і букет з повітряних кульок.

Перше листопада 2018 року – особлива дата в історії нашої держави. Рівно 100 років тому після закінчення Першої світової війни на теренах Західної України утворилась Західноукраїнська Народна Республіка зі столицею у місті Львів. Саме цій знаменній події було присвячено годину історії «**В єдності сила та міць держави**», яку провели бібліотекарі спільно з працівниками Тернопільського обласного краєзнавчого музею для студентів Галицького коледжу ім. В'ячеслава Чорновола. Про передумови створення, ключові постаті, ідейну базу ЗУНР, а також про те, як розгортались події Листопадового чину, молоді розповіла завідувачка відділу нової та новітньої історії Любов Катеринюк. Безумовно, утворення ЗУНР є однією з найяскравіших сторінок нашої історії, історії боротьби українського народу за самостійну, вільну, сильну державу. Слава Україні!

Щорічно, в Україні згадують жертв голодомору 1932-1933 років, віддаючи шану мільйонам співвітчизників, які загинули внаслідок штучно створеної сталінським режимом продуктової кризи. Цей жахливий період вже увійшов в історію як акт геноциду українського народу. Більше про Голодомор та його наслідки дізнались учні 6 класу ЗОШ № 24, для яких працівники бібліотеки провели **вечір пам'яті «Голодомор: велика трагедія тридцятих...»**. Під час заходу **був проведений майстер-клас з виготовлення квітки «Незабудки»**, яка стала символом пам'яті про українців-мучеників, які загинули взимку 1932 – 1933 років штучно створеною голодною смертю. Завершився захід переглядом відеокліпу до пісні «Горить свіча» у виконанні Оксани Білозір.

Провідна роль у вихованні молоді належить українській мові як духовному стержню нації. Вона була і є важливою сферою впливу на національну свідомість підростаючого покоління. Мова є найголовнішою ознакою народу, що дає йому право називатися нацією. До **Міжнародного дня рідної мови** у ВО 1 – 4 кл. відбувся **брейн-ринг «Мовні перлинки для кожної дитинки»**. Учасники виконували цікаві завдання на інтерактивній дошці, розгадували складні ребуси, а також спілкувались на улюблені теми, удосконалюючи знання рідної мови. З нагоди Дня української писемності і мови, працівниками відділу проведено мовознавчу годину **«Рідний голос, рідне слово – все народжене з любові»**

Краєзнавство

Одним з пріоритетних напрямів патріотичного виховання підростаючого покоління є краєзнавство. Адже, нема в людини місця дорожчого, ніж те, де вона народилась, землі, на якій зросла. Щоб по-справжньому любити рідний край, його слід добре знати, необхідно вивчати його історію, мову, культуру. З цією метою багато років у бібліотеці діє клуб «Ріднокрай», робота якого направлена на донесення до кожного відвідувача відомостей про рідний край, його традиції, народні звичаї та обряди, організацію зустрічей з відомими людьми краю.

Зокрема, з нагоди святкування дня міста у ВО 1 – 4 кл проведено **цикл краєзнавчих бібліоподорожей «Любіть своє місто і знайте його»**: «Тернопіль –

казка в якій ми живем», «Тернопільському ставу – 470», «Відкрий для себе рідне місто», а працівники СЕВ до свята організували майстер-клас з виготовлення квіткової композиції «Квітучий мій Тернополе!».

Про визначні пам'ятки архітектури, багатство та розмаїття природних ресурсів славного Тернополя, а також про особливості побуту, звичаї і культуру мешканців нашого краю дізналися учасники **скайп-мандрівки «Файне місто Тернопіль»**, яка відбулась між Тернопільською обласною бібліотекою для дітей та юними мешканцями польського міста Ольштин, в рамках **Міжнародного проекту «Ми – українці. Я і ти»**. «Мандрівники» з Польщі були приємно вражені самобутньою красою нашого краю, а надто – величчю та мальовничістю Тернопільського ставу, який є і залишається родзинкою середмістя.

Якщо під час полудневої прогулянки середмістям Тернополя вам трапилось зустріти ватагу молодих, енергійних, чимось сильно заклопотаних людей, то найімовірніше, це були учасники **квесту «Невідомий Тернопіль»**, що проходив в межах проекту «Файне єднає». Сходина відбулась в стінах книгозбірні, де учасників було детально проінструктовано щодо перебігу та ключової мети змагань, а також поділено на команди шляхом жеребкування. Відтак пригодницький квестовий маршрут долали у складі таких чотирьох команд: «Петрарка», «Історичні тернополяни», «Посмішка» і «Титани», за кожною з яких було закріплено координатора. Чимало зусиль, фізичних та інтелектуальних, довелось прикласти нашим квестівцям на шляху до омріяної перемоги, адже мандруючи локаціями і щоразу отримуючи нові цікаві завдання, юнаки й дівчата відкривали для себе таємниці рідного міста, заглиблювались в його історію, вивчали прихований зміст простих і, здавалось, добре знайомих речей.

Отож, за підсумками квесту «Невідомий Тернопіль», було визначено команду-лідера, яка найшвидше виконала усі завдання і надала відповідні докази, а саме – селфі з усіх локацій маршруту. Щасливими переможцями змагань, а також володарями почесної відзнаки та ексклюзивних видань «Зіркові історії успіху» стала команда з символічною назвою «Титани». У додатковій номінації – найкраще виконання народної пісні біля монумента Соломії Крушельницької, перемогли «Історичні тернополяни», за що отримали оригінальні нагороди з нотною символікою.

Колектив бібліотеки безмежно вдячний усім учасникам квесту, а особливо нашому партнеру – харизматичному Михайлу Онишківу (керівнику ГО «Терен»), який посприяв у розробці маршруту та протягом усіх змагань підтримував командний дух квестівців.

Тернопільщина щедра на літературні таланти, на її теренах проживають, працюють, творять відомі поети, письменники, журналісти. Багато з них пишуть не тільки для дорослого читача, а й для дітей. Щоб ознайомити відвідувачів з деякими іменами та творчістю своїх земляків, працівники бібліотеки вели активну роботу у клубі «Літературні посиденьки». Зокрема, у ВО 1 -4 кл. в рамках Клубу проведено огляди літератури представленої на **книжково-ілюстративних виставках: «Князь дитячої літератури» (до 115-річчя від дня народження Р. Завадовича), «Літературні смаколики від бабусі Марти» (до 85-річчя від дня народження дитячої письменниці М. Т. Чопик), «Веселкове диво**

поезії для дітей» (до 55-річчя від дня народження М. Балицької), організовано творчу зустріч з дитячою письменницею **Лесею Вознюк**.

У затишну літературну цукерню перетворилась читальна зала бібліотеки під час «теплих» читань з молодою письменницею, журналісткою, перекладачкою **Надією Гербіш**. У 2017 році літераторка була удостоєна Обласної премії в галузі культури у номінації «Твір для дітей та юнацтва» ім. Іванни Блажкевич за книгу «Мене звати Мар'ям».

Цікаві заходи в рамках Клубу відбувались і у ВО 5 – 11 кл, зокрема, **літературні читання «Усміхніться, люди добрі!»** (до 85-річчя Євгена Дударя), **презентація збірки Тамари Гнатович «Лебеділи слова»** (до Всесвітнього дня письменника).

Шанувальників творчості, відомої не тільки у нашому краї, письменниці Ірини Мацко згуртувала зустріч з ароматом **«Кави по дорослому»**, приурочена Всеукраїнському дню бібліотек. Учасники заходу із задоволенням спілкувались з письменницею про кризові періоди перехідного віку, сенс життя, ділились сокровеними, а також ставили багато «не дитячих» запитань. Авторка зазначила, що книга відображає стиль життя та актуальні проблеми сучасної молоді, а отже є цікавою як для підлітків, так і для дорослих. Під кінець зустрічі відбувся розіграш книги Ірини Мацко «Імбир для душі», щасливим власником якої став автор найсміливішого запитання.

В «теплому форматі» відбулась у книгозбірні зустріч з нагоди ювілею чудової письменниці, журналістки, фотохудожниці, невтомної мандрівниці Валентини Семеняк. Учасниками **поетичної години «Світ, який люблю»** стали працівники книгозбірні та друзі мисткині – композитор Іван Кушнір і співачка Ярослава Декалюк. У святковій залі були ще інші, дуже особливі гості – мовчазні і промовисті водночас, а саме – книги та фотокартини ювілярки, які вражають щирістю й глибиною образів, надихають на добрі справи, дарують відчуття щастя, затишку і гармонії. У властивій лише їй невимушено-жартівливій манері, літераторка ділилась історіями написання деяких книг, зачитувала найцікавіші моменти, розповідала про людей і події, які неабияк вплинули на її творчий та життєвий шлях.

Музичну родзинку внесли у захід пані Ярослава та пан Іван, порадувавши ювілярку та її гостей чуттєвими українськими вокальними композиціями. Особливий дарунок для особливої жінки підготували і працівники книгозбірні, подарувавши хвилюючу відеопрезентацію і солодкий «пакуночок гарного настрою».

Духовне становлення особистості. Народознавство.

Формування всебічно розвиненої особистості неможливе без відродження духовності, без виховання у дітей високих моральних і духовних цінностей. Питання відродження духовності в сьогоденних умовах набувають особливої актуальності. Реалізація цього процесу у нашій бібліотеці відбувається через проведення **циклу заходів «Святкує Україна»**.

Народні свята Різдвяно-новорічного циклу дуже яскраві, колоритні, цікаві своєю самобутністю. У них найвиразніше представлені характер і духовний світ українського народу, його фольклор, традиції, побут. Читачі бібліотеки мали

нагоду знайомитись з літературою представленою на книжково- ілюстративній виставці **«Ходить по землі Святий Миколай»**, виставках-інсталяціях **«Різдва чарівні миті»** (ВО 1 – 4 кл.), **«Дивосвіт Різдвяних свят»**. (ВО 5 – 11 кл.).

Про історичні витоки циклу новорічно-різдвяних свят, традицій та обрядів дізнались маленькі читачі, які взяли участь у **народознавчій мандрівці «Січень крокує – свята дарує»** (ВО 1 – 4 кл.).

Різдвяне родинне свято

В дивовижну різдвяну казку запросили бібліотекарів та своїх рідних маленькі читачі – учні 3-Г класу школи №24, які разом із класним керівником Тамарою Михайлівною провели тепле **різдвяне свято «Щастя й радості багато, нам несе родинне свято»** в стінах бібліотеки. Здавалось, усі віковічні традиції ожили в одну мить: за столом на Святвечір зійшлася дружня українська родина, за вікном схвильовано тріпочуть крильцями янголята, вітаючи новонародженого Царя Світу, а в двері, хто тільки не шкребеться – і ласі на поживу жид та гендляр, і ціла згряя циганів, та ще й коза-витівниця! І усе це колоритне дійство супроводжують дзвінки різдвяні піснеспіви – колядки та щедрівки, без яких неможливо уявити собі справжнє українське Різдво. А допоки учасники свята куштували смачні пампухи, улесливий жид шукав свою вигоду в кишнях поважних гостей.

Одне з найбільших весняних свят у християнській релігії пов'язане із воскресінням Ісуса Христа, тому й має назву Великий день або Великдень. Напередодні свята бібліотекарі ВО 5 – 11 кл. познайомили відвідувачів з експозицією **«Незвичайний день сьогодні – день святковий, Великодній»**, розповіли про традиції святкування Вербної неділі, а також про те, як готуються віряни до свята Воскресіння Господнього. А у ВО 1 – 4 кл. проведено **годину народознавства «Завітало в нашу хату найсвітліше в році свято!»** та **майстер-клас** із виготовлення тематичної картини **«Котилася писаночка»**.

Писанкарство – сакральна українська традиція, яка передається з покоління в покоління. Ось і наші маленькі відвідувачі з **молодіжної організації СУМ**, напередодні свята Воскресіння Господнього опанували мистецтво розпису великодніх яєць. Виховники доповнили захід повчальною бесідою про християнство та історію свята Великодня. Через велику кількість бажаючих навчитися творити писанку, працівники СЕВ п'ять разів проводили **майстер-клас з писанкарства «Розмалюєм писанку разом»**.

В рамках проекту **«Файне єднає»** організовано **етномандрівку «Вже весна воскресла, нам радість принесла»**, під час якої присутні познайомились з циклом весняних свят.

З дотриманням усіх традицій і обрядів наших предків у бібліотеці відбулися **українські вечорниці «Ой, Андрію, даруй нам надію»**. Захід організовано і проведено спільно з учнями Української гімназії ім. Івана Франка. У дбайливо прибраній світлиці зібрались чепурні щебетливі дівчата й досвідчені у ворожбитських справах молодіці. І поки дівчата з допомогою нехитрого приладдя вгадували долю, а на плиті шкварчали смачні вареники, хлопці співали жартівливих пісень, змагалися у силі та спритності і воювали з паном Калитинським. Завершилися вечорниці дзвінкою українською піснею, а також спільним **«калитокусанням»** і **«вареникопоїданням»**.

Напередодні дня Святого Миколая у ВО 1 – 4 кл. відбулась **мультимедійна мандрівка** під назвою **«У шапці-неведимці Миколай несе гостинці»**. Разом із бібліотекарем дітки творили казку з допомогою пальчикового театру, бавились в захопливу гру **«Час подарунків»**, а також переглянули мультфільм про добрі справи Святого Миколая.

Що може бути ціннішим для матері, як щирі дитячі обійми та ще щось невеличке, красиве, зроблене власними умілими рученятами. З нагоди чудового свята – **Дня матері**, працівниками ВО 1 – 4 кл. проведено **майстер-клас** з виготовлення 2D листівок **«Подарунок для мами власними руками»**. Під опікою бібліотекарів маленькі читайлики натхненно працювали над своїми композиціями, аж поки на білому папері не **«розцвіли»** найкращі квіти для найулюбленіших матерів.

Дню матері були присвячені і недільні сходи веселих Вужиків та Бедриків із СУМу. Діти розповідали про своїх мам, їхні захоплення та вподобання, дивились тематичі відеосюжети, а також робили подарунки для найрідніших. Кожен на власний вибір виготовляв цукерковий букет, або листівку, а найменші учасники осередку, пташечки, змайстрували для матерів чарівне намисто. Вшановуючи найдорожчих у світі жінок, працівники ВО 5-11 кл. **оформили книжково-ілюстративну експозицію** і провели **бесіду на тему «Матінко моя єдина, ти для мене цілий світ»**.

Усі, хто проходив повз книгозбірню споглядали та могли оцінити **Арт-вікно «Ой яка ж ти гарна, сорочка вишивана»**, оформлене бібліотекарями СЕВ з нагоди дня Вишиванки. Змістовним доповненням вітрини була виставка друкованих матеріалів про історію української вишивки, символіку і зміст візерунків та орнаментів вишиванок різних регіонів України. Хрещення Русі – це символічний день нашої вищої духовної єдності. Це свято Україна відзначає в день святого Володимира – одного із засновників і покровителів нашої державності.

Популяризація природничої літератури. Екологічне виховання.

Природа оточує дітей усюди. Вона цікавить їх, привертає їхню увагу і певним чином впливає на них. Щоб збагатити і розширити уявлення дітей про природні явища, про життя рослин і тварин, про працю людей у різні пори року у відділі проведено цикл заходів **«У різні пори року приваблива земля»**, до якого увійшли: **презентації книжково-ілюстративних виставок** **«Ой весна, весна – днем красна»**, **«Веселкові барви літа»**, **«Гаптує осінь жовтим шовком»**, **«Плете зима мереживо сніжинок»**; **природознавчі мандрівки** **«Тварини холодних країн»**, **«Морське царство»**, **«На лісовому перехресті»**, **«Їжачкова комора»**, **«Цікавинки про тваринок»** (до Міжнародного дня захисту тварин), **«Світить ясно у віконце золотава зірка – Сонце»**.

Сьогодні все частіше чуємо та вживаємо вислови: **«погана екологія»**, **«забруднення навколишнього середовища»**, **«захист довкілля»**... Поступово ми стали звикати до цих слів і продовжуємо свою бездіяльність. Що ж можемо ми, молоде покоління, зробити для навколишнього середовища? Якими мають бути наші дії, якщо бажання змінити цей світ на краще є сильнішим за власні лінощі й

байдужість? І до кого потрібно звертатись за допомогою, якщо наважились організувати роботу з очищення та озеленення рідного міста?

Відповіді на ці та інші питання шукали наші читачі ВО 5 – 11 кл., під час природничої години **«Природи світ, як музика - чарівний»**. У формі діалогу діти ділилися своїми міркуваннями та пропозиціями щодо того, як треба берегти природу, навколишнє середовище та рідне місто від забруднення.

Про трагічні наслідки найбільшої аварії в історії нашої держави, хронологію подій того дня, а також про гірке і довге відлуння радіаційної атаки користувачі нашої бібліотеки дізналися під час огляду **книжково-ілюстративної виставки «Що ти знаєш про Чорнобиль»**.

Формування здорового способу життя

До Всесвітнього дня Здоров'я в рамках програми **«Наше здоров'я в наших руках»** бібліотекарі відділу спільно з лікарем «Центру здоров'я» Іриною Гричук провели годину здоров'я **«Нам пігулки і мікстуру заміняє фізкультура»**. Лікар розповіла діткам про основні принципи здорового способу життя, поділилась цікавими і надзвичайно простими секретами, які допоможуть тримати в тонусі тіло і сприятимуть душевній гармонії. Втілити теорію в практику учасникам заходу допомогли студенти-волонтери ТНПУ ім. В. Гнатюка, які провели низку веселих спортивних естафет на свіжому повітрі.

З метою популяризації здорового способу життя серед дітей і підлітків у ВО 5 – 11 кл. відбулася година здоров'я **«Зупинимо туберкульоз разом»**. Лікар-фтизіатр Тернопільського тубдиспансеру Лариса Мельник та викладач Основ здоров'я Наталія Остапенко познайомили учасників з цікавими фактами, особливостями симптоматики, перебігом і наслідками хвороби, а також продемонстрували **слайд-презентацію на тему «Туберкульоз стосується кожного»**. Користуючись порадами фахівців, поділені на команди учні, власноруч створили лепбуки з корисною інформацією про туберкульоз. Наприкінці заходу капітани команд презентували свої роботи, а також підвели підсумки усього побаченого та почутого. Захід відбувався на базі Тернопільської класичної гімназії за участі представників учнівської молоді міста

З нагоди відзначення Всесвітнього дня профілактики та боротьби зі СНІДом, як з однією з найбільших проблем ХХІ століття у бібліотеці організовано **виставку-попередження «Його ім'я-підступний СНІД»**.

Морально-правова освіта дітей та підлітків.

Виховання толерантності.

Одним із аспектів всебічного розвитку особистості дитини і підлітка є висока правова культура. Здатність людини розуміти правила співжиття і вимоги законів та відповідним чином поводитися не є вродженою, вона формується під впливом спеціальних виховних заходів, є наслідком спілкування з іншими людьми, участі в різних видах діяльності.

З цією метою вже кілька років у бібліотеці діє **Програма «Територія Закону і Права»**, в рамках якої діти навчаються не просто знати свої права, але й користуватися ними. У звітному 2018 році в рамках Програми відбулися наступні заходи :

- година права **«Адміністративна відповідальність неповнолітніх»** проведена спільно представниками Тернопільського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Іриною Максимюк, Світланою Нуждою і головою ради адвокатів м. Тернополя Тарасом Будзом. Під час заходу школярів було ознайомлено з поняттям адміністративної відповідальності, її ознаками, а також можливими наслідками неправомірної поведінки. Зокрема, до неповнолітніх осіб віком 16-18 років, які скоїли адміністративні проступки, можуть бути застосовані заходи, передбачені ст. 241 КпАП, а саме: зобов'язання публічно, або в іншій формі вибачитись перед потерпілим; попередження; догана, або сувора догана. Та найбільше учням сподобалось слухати реальні історії з повсякденної професійної діяльності юристів, а також обговорювати щойно переглянутий відеоролик про порушення прав людини. На завершення учасники пройшли цікаве тестування на знання і розуміння основ адміністративного права.

- година права **«Зупинимо булінг разом»** проходила в рамках Тижня права, за участі вихованців Української гімназії ім. Івана Франка. Про причини агресивної поведінки дітей, типові риси булера, його жертви, а також про те, як потрібно реагувати, якщо ви стали випадковим свідком, чи навіть учасником булінгу, дітям розповіла спеціаліст Тернопільського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Ірина Максимюк. Вона також поділилась повчальною притчею про те, як лагідність і добро здатні подолати жорстокість. Про правові інструменти боротьби з булінгом, а саме – громадські та виправні роботи, адміністративну і кримінальну відповідальність, школярів поінформував директор Центру Юрій Гордєєв. Під час заходу панувала довірлива і дружня атмосфера, а чудовим доповненням усього сказаного стали цікаві відеоматеріали на тему цькування та боротьби з цим прикрим явищем.

- І знову про булінг. Але на цей раз про серйозніші його прояви і наслідки, бібліотекарі спільно з начальником відділу ювенальної превенції ГУНП в Тернопільській області розповіли студентам Галицького коледжу під час тренінгу **«Булінг: що це і як з ним боротись?»**. Петро Євгенович назвав основні причини цькування і проявів жорстокості між дітьми та підлітками, навів декілька невітшних прикладів з власної професійної діяльності, а також закликав молодь бути розважливими і толерантними у стосунках з однолітками.

- година спілкування **«Злочин та відповідальність неповнолітніх»** проведена спільно з працівниками Тернопільського місцевого центру надання безоплатної вторинної правової допомоги. З віковими критеріями та видами кримінальної відповідальності, яка може застосовуватись щодо неповнолітніх осіб, підлітків ознайомили начальник відділу правової інформації та комунікації Юрій Франків. Він розповів студентам про способи уникнення негативного впливу оточення, які не лише допоможуть вберегтись від необдуманих вчинків, але й стануть чудовим прикладом для молодших товаришів.

- година спілкування **«Стоп насильство!»** проходила з нагоди Міжнародного дня проти насилля. Працівники ВО 5-11кл. класів спільно з представниками Тернопільського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Юрієм Гордєєвим та Світланою Нуждою ознайомили старшокласників з правовими інструментами захисту від насилля, а саме: Конституцією України, Конвенцією ООН про права людини, Конвенцією про права дитини. Про ще одне

«обличчя» насилля, яке має назву булінг, дітям розповіли фахівці з права. Але скільки б ми не обговорювали цю болючу проблему і скільки б із нею не боролись – усе буде марним, якщо в кожній родині, кожному серці не оселиться любов. Саме вона – і це науково доведено, є головним рушієм гармонійних, толерантних відносин у суспільстві.

- до **Європейського дня протидії торгівлі людьми**, середмістям Тернополя пройшла велелюдна акція, організована ГО Тернопільським міським жіночий клубом «Відродження нації». Ми, бібліотекарі, не могли залишитись осторонь цієї глобальної проблеми, адже щодня спілкуємось з юними українцями і щиро бажаємо їм найкращого майбутнього. Наша участь в акції - це протест проти цього ганебного явища і вияв солідарності з країнами Європи. Ми проти ДІЙ торгівлі людьми. Також, було оформлено та проведено огляди літератури книжково-ілюстративних виставок: **«Є право-значить є надія»**, **«Молодь-за толерантність»** (до Міжнародного дня толерантності).

- до Всесвітнього дня дитини у ВО 1 – 4 кл. пройшла **пізнавально-розважальна година «Мить щасливого дитинства»**. Ведуча заходу розповіла дітям про те, що кожна людина і навіть дитина, яка щойно з'явилась на світ вже є захищеною і має права. Які саме права мають наймолодші мешканці земної кулі, учасники заходу дізнались, переглядаючи цікаву презентацію. Одноголосним «так» відповіли дітлахи на пропозицію бібліотекарів – скористатись своїм правом на відпочинок та дозвілля і розважитись на веселому Kinect-майданчику.

- до Міжнародного дня прав людини в рамках українського Тижня права та в рамках проекту «Файне єднає» у відділі відбулась **інтелектуальна гра брейн-ринг «Кожен має знати свої права»**. Представник ГО «Інформаційно-правовий центр «Права людини» Денис Луковицький ознайомив учасників заходу з історією виникнення поняття «права людини», ознайомив із Загальною декларацією прав людини, а також продемонстрував цікаві відеоматеріали по даній темі. Дітям було цікаво дізнатись, що перші права людини мали вигляд загадок, вони також ділились своїми знаннями, називаючи права, які вважають для себе найважливішими. Під час заходу школярі разом із ведучим обговорили те, що кожна людина, окрім прав має ще й обов'язки. Права людини – це не урок історії і не слова на папері, а вибір, що робить кожен з нас щодня.

Протягом першого півріччя 2018 року бібліотека була учасником **Програми «ПОЛІС»**, покликаної вибудувати плідну співпрацю між поліцією та населенням. Програма реалізована в рамках «Проекту з комунікаційної підтримки та залучення громадськості до процесу реформ» за підтримки Бюро з міжнародної боротьби з наркотиками та правоохоронної діяльності Держдепартаменту США (INL) та впроваджена IREX в партнерстві з Міжнародною організацією з розвитку права (IDLO).

Участь у Програмі бібліотека розпочала заходом **«Будні поліції»**, який проходив у формі «живої бібліотеки». Учасниками спілкування з поліцейськими стали учні Української гімназії ім. І. Франка 10-Б класу. На якийсь час звичний для нас процес читання перетворився на «діалог особистостей», в якому читачі залишились «читачами», а представники поліції «перевтілились» у книги! Всі присутні були поділені на дві групи, і саме «читання» проходило по 20 хвилин у кожному колі. Після сигналу ведучого, групи обмінювались «книжками» та

спілкування продовжувалось. Таким чином, наші захисники і уся їхня діяльність стали для представників суспільства «прочитаною книгою», доступною усім і кожному.

В теплій, майже домашній атмосфері пройшла **зустріч-бесіда «Хочу бути поліцейським!»**, учасниками якої стали старшокласники Класичної гімназії, ЗОШ №№10, 17, 18 м. Тернополя. Про особливості роботи в правоохоронних органах, складнощі та приємні моменти професійної діяльності підліткам розповіли старший інспектор ювенальної превенції управління превентивної діяльності Головного управління Національної поліції в Тернопільській області Микола Подляцький, інспектор зі зв'язків із громадськістю Олександра М'ялковська та інспектор Юлія Дручок Управління патрульної поліції в Тернопільській області. Учасники бесіди обговорювали різноманітні ситуації з ознаками правопорушень. Чимало «кримінальних історій» було з курйозним підтекстом, а деякі з них скидались на сюжет американського бойовика, з реальними злочинцями і героями-рятівниками.

В рамках програми «ПОЛіС» у стінах бібліотеки було проведено **квест «Суперполісмен»** для учнів 5-А класу Тернопільської ЗОШ № 6. Квест розпочався з того, що учасники були поділені на 2 команди, які на швидкість мали розкрити злочин здійснений у бібліотеці – викрадення книги. На чолі кожної з команд були поліцейські, які всіляко допомагали нашим юним слідопитам. З кожним розв'язаним завданням команди наближувались до розгадки яку все ж їм вдалось розгадати.

До Дня Національної поліції спільно з нашими партнерами поліцейськими – лейтенантом **Ігорем Івасівим** та інспектором із зв'язків з громадськістю **Олесею М'ялковською** організували та провели просвітницько-розвиваючі заняття, що проходили на театральній площі. За умовами вікторини, учасникам потрібно було обрати питання наосліп, назвавши будь-яку цифру – від 1 до 76. За кожну правильну відповідь респонденти отримували повітряні кульки та солодкі гостинці. Але найголовніше те, що долучившись до цієї дружньої акції, тернополяни мали змогу протестувати власні знання, поповнити їх цікавою, корисною, а інколи життєво необхідною інформацією.

Правове виховання в бібліотеці для дітей нерозривно пов'язане з моральним вихованням, адже знання правил поведінки і спілкування між людьми, дає змогу не тільки дитині, але і дорослій людині відчувати себе впевнено і вільно. Тому, у відділі ВО 1 – 4 кл. є актуальною робота **«Школи етикету для маленьких»**, яка включає цикл заходів, із ознайомлення з етикетними нормами і правилами, зокрема: **огляд книжкової виставки «Етикет. Що? Де?. Як?»**, **рольову гру «Словничок привітних слів»**, **урок хороших манер «Справжні леді і джентльмени»**, **морально-етичну бесіду «Правила гарного тону»**, **гру-мандрівку «У гості до правил поведінки»**.

Діяльність на допомогу навчальному процесу.
Популяризація художньої літератури.

Значна частина роботи бібліотеки була направлена на допомогу навчально-освітньому процесу та популяризації художньої літератури та читання серед дітей і підлітків.

Весело, цікаво, результативно та ще й в ігровій формі пройшов один із заходів, під час якого наші розумники опанували техніку **мегашвидкого читання** під наставництвом сертифікованого педагога Ніни Лозової.

Автором інноваційних методик, спрямованих на «пробудження» в людині (дитині) надздібностей – у тому числі і швидкочитання та мегапам'яті є відомий коуч-тренер Андрій Сподін. Використовуючи інтерактивну дошку, Ніна Михайлівна ознайомила дітей з успіхами і досягненнями тренера та його підопічних, що стало чудовою мотивацією при переході до практичних завдань. Першим і дуже важливим кроком на шляху до освоєння техніки швидкочитання стали вправи на покращення дрібної моторики рук, участь в яких брали як діти, так і дорослі. Вже без використання рук, але цілковито зосередивши увагу і зір, працювали наші «читайлики» над завданням «лабіринт», а потім ще й «фотографували» слова з допомогою спеціального шаблону. Свідченням того, що урок пройшов суперефективно, стали так звані підсумкові заміри «прокачаної» швидкості читання, результати яких приємно вразили як тренера, так і самих учасників.

З нагоди відзначення ювілеїв видатних українських та зарубіжних письменників 2018 року **огляди книжково-ілюстративних виставок** із циклу **«Літературні ювілеї – 2018»**, зокрема:

- **«Чарівний світ казок Шарля Перро»**
(До 390-річчя від дня народження Шарля Перро);
- **«Щасливий дар – творити для дітей»**
(До 115-річчя від дня народження Наталі Забіли);
- **«Веселий світ Грицька Бойка»**
(До 95-річчя від дня народження Григорія Бойка);
- **«Учитель добра і краси»**
(До 100-річчя від дня народження В Сухомлинського);
- **«Чарівник і друг дітей Микола Носов»**
(До 110-річчя від дня народження М. Носова);
- **«Твори Тараса – України гордість і окраса»**
(До дня народження Т.Г. Шевченка).
- **«Великий мрійник»** (до 190-річчя від дня народження Жуля Верна);
- **«Під зорею Олесь Гончара»** (до 100-річчя від дня народження О.Гончара);
- **«Василь Барка – літописець долі українського народу»**
(до 110-річчя від дня народження В. Барки);
- **«Корифей українського слова»**
(до 240-річчя від дня народження Г. Квітки-Основ'яненка);
- **«Співець радості і журби»** (до 140-річчя від дня народження О.Олесь);
- **«Бунтівний, запальний, романтичний»**
(до 125-річчя від дня народження М. Хвильового).

З нагоди дня народження Тараса Шевченка бібліотека взяла участь у **Всеукраїнському флешмобі «Кобзар – серце України»**. Флешмоб пройшов за участі студентів ТВПУ ресторанного сервісу і торгівлі, учнів Української гімназії ім. Івана Франка бібліотекарів та працівників Національної поліції міста. У своїй вступній промові начальник відділу Ювенальної превенції управління превентивної діяльності ГУНП в Тернопільській області Петро Тихович зазначив, що разом із молоддю Тернополя переймає почесну естафету від міста Івано-Франківськ, після чого надав слово юним читцям. Під час заходу прозвучали такі легендарні твори Кобзаря, як **«Ти не лукавила зо мною»**, **«І мертвим, і живим, і ненародженим»**, **«Іван Підкова»**, **«Русалка»**, **«Кавказ»** та інші. Декламувати поезію Тараса Шевченка мали за честь і самі поліціанти, адже сильну, справедливу, квітучу сучасну Україну без мудрих настанов нашого духовного батька уявити просто не можливо. Літературну естафету учасники акції адресували нашій славній столиці – місту Києву.

З метою популяризації сучасної української художньої літератури серед дітей в рамках **клубу «Літературні посиденьки»** бібліотекарі організували **зустріч** з популярним письменником, літературним батьком **«Чудового Чудовиська»** та багатьох інших захопливих творів – **Сашком Дерманським**. Книголюби влаштували справжню прес-конференцію для улюбленого автора. Їх цікавило геть усе – від творчості до особистого, але жодне з питань не залишилось без відповіді. Загалом, пан Олександр зізнався, що писати книги – праця не з легких, але якщо це твоя улюблена справа, є натхнення і трохи часу, то робота просувається швидко й весело. Наприкінці заходу всі мали нагоду придбати книги з авторським підписом та ексклюзивною закладкою, а ще – потиснути руку і зробити пам'ятне селфі зі знаменитістю.

Учасники Клубу мали нагоду познайомитись з **книжковою виставкою «Жіночий голос української літератури ХІХ століття»** та обговорити твори, представлені на ній.

Організація дозвілля дітей

Зимові канікули – саме той час, коли діти найбільше потребують організації змістовного та цікавого дозвілля. З перших днів канікул у нашій книгозбірні просто вирувало життя, веселі забави приваблювали малечу. Для всіх бажаючих знаходилося місце, де можна було займатись улюбленою справою: погортати дитячі журнали, обміняти книгу, подивитись улюблені мультфільми у **зимовому кінозалі «Мультитек@»**, погратись в активні ігри на **Kinect-майданчику**, взяти участь в іграх, конкурсах та розвагах.

На **виставці-інсталяції «Різдва чарівні миті»** відвідувачі знаходили цікаві книги про звичаї та традиції українського народу під час зимових свят, після того відповідалт на питання вікторини **«Різдвяна круговерть»**.

Про найромантичніше зі свят – День святого Валентина наші читачі-старшокласники звісно ж чують не вперше. Відзначити його по особливому, по бібліотечному, запросили своїх користувачів працівники ВО 5 – 11 кл. Найперше, що зацікавлювало відвідувача при вході у відділ, це великий плакат у вигляді серця, на якому усі бажаючі залишали свої зізнання в **«коханні»** до бібліотеки та книг. Книжкових гурманів мов магнітом притягувала до себе самотутня

виставка-інсталяція «Той, хто кохає, бачить серцем, а не очима», за умовами якої потрібно було обирати видання на осліп. Лише вдома, розгорнувши рожеву обкладинку, читач дізнавався назву твору, в основі якого обов'язково закладена якась романтична історія. Подбали наші бібліотекарі і про юних фотолюбителів, організувавши для них яскраву **фотосесію** з декоративною **LOVE-рамкою**. Ще більше «солодкого» настрою нашим користувачам додали **валентинки-ласуни та мегапозитивні закладки-смайлики**.

Наймолодші відвідувачі також долучилися до свята, для них у бібліотеці відбувся **«Закоханий» майстер-клас**. З допомогою бібліотекаря читачі створили милі і надзвичайно зворушливі листівки, які можна подарувати найкращому другові, або й тому однокласнику, чи однокласниці, при зустрічі з яким починає частіше битися серце. Завершився захід спільним читанням книги про найромантичнішого і найхаризматичнішого залицяльника – kota Сплета. За старанність і креативність маленькі умільці отримали яскраві кульки із написом «Я люблю бібліотеку». А ще більше цікавої літератури про найпрекрасніше з почуттів було представлено на **книжково-ілюстративній виставці «Неймовірні історії кохання»**.

З 26 березня до 1 квітня у бібліотеках Тернопільщини тривав **Всеукраїнський тиждень дитячого читання – 2018**, в рамках якого відбувались різноманітні захоплюючі заходи: літературні круїзи, конкурси ерудитів, поетичні та творчі майстер-класи, інтелектуальні ігри, фестивалі читацьких історій тощо.

У нашій книгозбірні Тиждень розпочався **флешмобом «Ми читаємо! А ти?»**, по завершенні якого почесну естафету учасники акції адресували дітям-читачам з районних центрів Тернопільщини. Надзвичайно приємно, що нашу ініціативу активно підхопили у Буцацькій, Козівській, Монастириській, Підволочиській, Підгаєцькій, Тернопільській центральних книгозбірнях для дітей, в усіх міських бібліотеках для дітей Тернополя, бібліотеках-філіях сіл Малий Ходачків, Івачів Долішній, Великий Глибочок, Романівка, Ступки, Лучка, Мишковичі, Велика Лука Тернопільського району.

В рамках Тижня і з нагоди Всесвітнього дня поезії, відбувся **поетичний дебют «Мій перший вірш»**. Власні поезії презентували учні Української гімназії ім. Івана Франка Соломія Братків та Катерина Яструб.

Працівники ВО 5 – 11 кл. запропонували юним поціновувачам друкованого слова «доторкнутись» до таємниці «Острова скарбів», створивши виставку різних видань однієї книги. Пригодницькому роману британського письменника Роберта Луїса Стівенсона виповнилося 140 років, а цей твір досі користується популярністю серед дітей та юнацтва, а також вивчається за шкільною програмою.

З нагоди **міжнародного Дня дитячої книги**, у ВО 1 – 4 кл. пройшла **пізнавальна вікторина «За казками Г. Андерсена»**. Бібліотекар розповіла про найцікавіше з життя і творчості митця. Школярки, своєю чергою, називали улюблені твори з золотої колекції казок Андерсена, а також ділились враженнями від прочитаного. Відтак перейшли до слайд-вікторини, за яку учасники одержували фішки-сонечка, які потім обмінювали на призи. Ще одною приємною несподіванкою для школярів стало вручення подяки від Тернопільської обласної бібліотеки для дітей за участь у вікторині **«За казками Г. Андерсена»** та любов

до книги і читання. Захід завершився переглядом мультфільму за твором Андерсена «Дюймовочка».

Книжковий вернісаж «Творчі смаколики від тернопільських письменників» ознайомив відвідувачів з літературними іменами нашого краю, а з нашими земляками – переможцями Міжнародного літературного конкурсу «Коронація слова» відвідувачі бібліотеки «знайомились» на полицях книжкової виставки «Смак коронованого слова».

До **Всесвітнього дня книги і авторського права** було оформлено **літературну вітрину «Нові імена книжкової країни»**. Експозиція відобразила творчість письменників, які тільки розпочали свою літературну діяльність, але вже здобули любов та прихильність маленьких книголюбів, а саме: Наталія Чуб, Яна Фрей, Гвентін Гребан, Крис та Агнешка Стелмашук та інші молоді автори.

Також, до дня книги та авторського права, у бібліотеці відбулась **зустріч** з відомою львівською письменницею, журналісткою, авторкою книжково-соціального проекту «Добрі мамині казки» **Лесею Кічурою**. Маленьких читачів мисткиня запросила у закулісся творення доброї казки. Вона розповіла про свої перші творчі проби, підтримку близьких, а також про те, як разом із донечкою вигадують нові захопливі сюжети для майбутніх казок. Відтак перейшли до найцікавішого – перегляду та обговорення легендарної збірки «Добрі мамині казки», яку свого часу високо оцінила телезірка Ольга Фреймут, а герої екранізованої версії розмовляють голосами радіоведучих «Львівської хвилі». Дітки із задоволенням дивились казки «Магія Різдва», «Майстерня янголів», «Як Бог немовлят роздавав», а по перегляді відповідали на питання вікторини. Найуважніших та найактивніших учасників визначали по кількості міток-наклейок, які авторка роздавала за кожну правильну відповідь. Захід завершився автограф і фотосесією, після чого Леся Кічура та її помічники вирушили назустріч з іншими юними шанувальниками, які очікували на письменницю у шкільних бібліотеках міста та у бібліотеці-музеї «Літературне Тернопілля».

В рамках Тижня відвідувачі мали чудову нагоду поспілкуватись на мистецькі теми, зокрема під час **літературно-музичного журналу «Чарівна квітка України»** присвяченого 65-річчю від дня народження Квітки Цісик, американської співачки українського походження. Квітка – володарка рідкісного колоратурного сопрано, виняткової галицької зовнішності і водночас заручниця фатальної долі, що так швидко забрала її від нас. Учасники заходу дізнались багато цікавих фактів з життєвої та творчої діяльності унікальної талановитої вокалістки, а також прослухали записи пісень, які увійшли до збірників «Квітка» та «Два кольори». Сама Квітка назвала ці диски «подарунком для всіх українців»

А щоб свято книги для наших відвідувачів стало незабутнім, протягом Тижня у відділі тривала **селфі-акції «Я і моя улюблена книга»**. Наші найактивніші відвідувачі з великим задоволенням робили селфі з кращими «паперовими друзями», завітавши до спеціально облаштованої фото-зони.

Цьогорічні літні читання проходили під гаслом **«Граємось, відпочиваємо і з насолодою читаємо»**. В перші дні бібліосезону до нас на екскурсії завітали учасники пришкільного літнього табору «Поліглот», літнього табору «Промінчик», табору при Студії іноземних мов FLS та маленькі читайлики з

дитячого садочку «Затишок», які в подальшому стали учасниками наступних пізнавальних та дозвіллевих заходів.

Навіть найцікавіший відпочинок не можна уявити без книжки. Книги – справжні пігулки від нудьги, які допоможуть провести час з задоволенням і користю, відкрити в собі нові таланти. З найцікавішими книгами та найновішими журналами відвідувачів знайомили **книжкова виставка-рекомендація «Не сумуй, читай, мандруй!»** та **виставка періодичних видань «Наша преса на всі інтереси»**.

Захопливі книги, кінетичний пісок та мега популярні настільні ігри на будь-який смак – так наші читачі проводили своє дозвілля у літній **читальній залі «Під липами»**. Розважати і залучати малечу до активного, корисного дозвілля на свіжому повітрі бібліотекарям допомагав рудий книголюб Котофій Бібліотечний. Котик залюбки бавився з дітлахами і читав для них книжки в затінку пахучих лип. «Під липами» згуртувались книголюби та учасники **пізнавальної вікторини «Багато знати – в майбутнє крокувати»**. Цікавими були творчі **майстер-класи «Квітка миру і надії», «Ромашкові композиції»,** виготовлення **«Золотої рибки»**, яка може виконати будь-яке бажання. Кожен учасник сам вирішував, яка в нього має бути рибка. Хтось робив золоту, використовуючи кукурудзяну крупу, хтось більше використовував гречану або рисову. Тому рибки у нас були дуже різноманітні – як в океані. Діти виготовляли **«Пухнастих звірят»** в техніці аплікація з гофрованого паперу, з кольорового паперу – оригінальні **подарункові коробочки у вигляді стиглих полуничок**, а ще **«Пісочна казка»** в жанрі пісочної анімації, ліплення з пластиліну Play-Do у **творчій студії «Пластилінографія», «Літо-літечко»** – малювання пальчиками із **циклу «Цікаві малювалки»**. Вважається, що створення таких картини заспокоює нервову систему, допомагає боротися з депресією і поганим настроєм. Така робота вимагає точних дій і прекрасно розвиває моторику рухів. Заняття розвивають художній смак, відчуття стилю і краси.

В рамках програми літніх читань проведено акцію **«Бібліотека без стін»**, зібравши найцікавіші книги та найновіші журнали, вирушили у мандрівку вулицями нашого міста. Гуляючи парками та дитячими майданчиками, бібліотекарі пропонували літературу дітям та дорослим, які із задоволенням гортали сторінки книг та періодичних видань, знаходячи в них цікаві факти та новинки на свій смак.

Книгозбірня влітку нагадувала велетенський вулик, відвідувачі якого самі вирішували як проводити дозвілля. Поринути в світ мега сучасних віртуальних та настільних ігор, чи взяти участь у захопливій вікторині, майструвати диво-предмети 3D ручкою, або відірватись разом з друзями на співочому караоке майданчику – і це ще далеко не повний перелік пізнавально-дозвіллевих заходів, реалізованих працівниками книгозбірні в рамках програми Літніх читань.

Свято першого дзвоника – радісна і надважлива подія як для школярика, так і для усієї його родини. Особливо хвилюючим є цей день для першокласників, адже переступаючи шкільний поріг, вони роблять перший крок у самостійне життя. З цієї нагоди працівниками ВО 1-4 кл. та інформаційно-бібліографічного відділу організовано бесіду біля **виставки-поради «Перше вересня — день особливий: як допомогти першокласникові подолати «бар'єр» 1-го вересня»**.

З нагоди професійного свята працівники бібліотеки підготували **цикл заходів «Країна з ароматом книги»**, який розпочався **вуличною акцією «Бібліотека запрошує друзів»**. Мешканців міста інформували про послуги, можливості і функції бібліотеки, а також запрошували усіх бажаючих на **День відкритих дверей**, який «обіцяв» багато приємних несподіванок і цікавих зустрічей. В якості бонусів тернопільяни отримували від бібліотекарів повітряні кульки, листівки-запрошення і звичайно ж – щирі теплі посмішки.

Щирих друзів, гарного спілкування і хороших книг забагато не буває!

В **день відкритих дверей** бібліотекарі підтримали давню добру традицію – знайомити читачів з особливостями бібліотечного життя-буття, відкривати маленькі, але дуже цікаві таємниці «книжкового дому». Учасники **екскурсійної мандрівки «Бібліотека: світ нових можливостей»** дізнались, що окрім розмаїття книжок, бібліотека пропонує відвідувачам широкий спектр сучасних засобів для розвитку та дозвілля, таких як інтерактивна дошка, пісочна анімація, кінетичний пісок, 3D ручка, ігровий Kinect-майданчик, караоке та різноманітні настільні ігри. Багато позитивних емоцій дитворі принесла участь у казковій вікторині та «знайомство» з рукавичковим ляльковим театром.

Перша зустріч дитини з книгою уВО 1 – 4 кл. це справжнє свято, цікаве і казкове, яке розпочинається із **урочистої посвяти в користувачі бібліотеки**. Під час цього дійства бібліотекарі проводять екскурсію відділами бібліотеки, казкові герої за допомогою активних ігор знайомлять маленьких читачів з правилами користування книгами у бібліотеці. На завершення Котофій Бібліотечний – книжковий гурман і улюбленець діточок, вручив малечі «пам'ятки юного читача».

«Все і всі на своїх місцях!» – під таким безкомпромісним гаслом у відділі пройшов **бібліо-time**, учасниками якого стали наші наймолодші відвідувачі. Діти не лише допомогли бібліотекарям усунути «творчий безлад», але й розв'язали **казкову плутанину «Знайди зайвого героя»**, повернувши героїв та предмети на свої місця. Під час драйвового **бібліоміксу «Грай, співай, відпочивай – себе творчо проявляй»** лунала весела музика, колоритний дитячий сміх, панувала творча атмосфера і звучали щирі привітання з професійним святом від наших маленьких відвідувачів та їх батьків. Урочистості додавали різноманітні декорації і звісно ж – **«Дощ книжкових новинок»**.

Осінь – час теплого чаю і захопливих книжкових історій. На догоду читачам-мрійникам у залі абонементу ВО 5-11 кл. організовано **книжкову виставку «Літературним гурманам»**, що представлена добіркою творів з «найсмачнішими» назвами, а саме: «Теплі історії до шоколаду» (Надійка Гербіш), «Тірамісу з полуницями» (Йоанна Агелло), ще зовсім гаряча «Кава по дорослому» (Ірина Мацко) та багато-багато інших.

Найцікавішу, найпотрібнішу і найшляхетнішу з професій презентували наші бібліотекарі під час атмосферного Всеукраїнського **фестивалю «Місто Професій»**. Популяризуючи серед учасників свята сучасні послуги, ми вкотре довели, що бібліотекар – одна з кращих професій, вона давно вийшла за рамки стереотипних уявлень і відкриває безмежні можливості для творчих, комунікабельних, енергійних людей, які прагнуть самовдосконалюватись і робити цей світ кращим.

В рамках урочистостей з нагоди Дня працівників культури та майстрів народного мистецтва, що проходили в Тернопільській обласній філармонії, наші бібліотекарі презентували свою діяльність. Відвідати «Острів бібліотечного дозвілля», наповнений цікавими книгами та захопливими іграми, гостей свята запрошував палкий фанат та друг книгозбірні Котофій. Новітні засоби для розвитку й творчості, що користуються великою популярністю серед відвідувачів бібліотеки (3D ручки, планшети для пісочної анімації тощо), випробували Голова обласної ради Віктор Овчарук, голова облдержадміністрації Степан Барна та начальник управління культури облдержадміністрації Григорій Шергей.

Діяльність на допомогу відродженню сімейного читання.

Робота з батьками

Родина й книга – тема глибока й багатогранна. Вона завжди була актуальною для нашої бібліотеки. «Тільки там, де читають батьки, зростає дитина, яка читає», – сказав Януш Корчак. І це насправді так, інтерес до читання значною мірою залежить від ставлення до книги в сім'ї.

В рамках роботи проекту «Бібліотека обличчям до сім'ї», з нагоди Міжнародного дня родини презентовано виставку-рекомендацію «Корисні поради для тата і мами».

Багато батьків зацікавлені в тому, щоб краще виховувати своїх дітей. У зв'язку з цим у бібліотеці започатковано недільні зустрічі батьків з психологами ГО «ПЛЦ «Ефектус» та фахівцями Асоціації розвитку сім'ї та дитини, які проводять тренінги в рамках психологічної освіти, а саме: «Жити тут і тепер. Розвиток навичку усвідомленості (для дорослих та адаптовані вправи для дітей)», «Психологічні травми у дітей та їх наслідки», «Гармонійні відносини у сім'ї», «Емоційний розвиток малечі», «Проактивне батьківство» тощо.

Крім того, за участі професійних психологів у бібліотеці проведено:

- лекцію для підлітків «Самооцінка стану власних напружень та вміння вийти із стресових ситуацій»;
- інтерактивну лекцію для підлітків «Вміння дорослішати в нових інноваційних схемах суспільних потреб»;
- психологічний семінар для батьків «Кризові періоди в житті особистості»;
- лекцію для батьків «Різність особистих надбань для взаємного розуміння та співіснування»;
- психологічний семінар для підлітків «Трансляція емоцій через призму особистості, як фактор налагодження ефективних міжперсональних стосунків».

В ході тренінгів, в атмосфері душевності та довіри, батьки та підлітки могли поділитись власними проблемами, думками щодо виховання та розвитку дітей та обмінятись досвідом батьківства, а також отримати кваліфіковану підтримку психолога.

Естетичне виховання дітей і підлітків

Естетичне виховання — це послідовне формування у дітей естетичного ставлення до життя, розвиток сприймання і розуміння прекрасного у мистецтві, природі, взаєминах людей, художніх потреб і здатності до художньої творчості.

Пізнати себе, свої риси характеру, дізнатись для чого потрібно навчитись відповідати за свої вчинки, отримати поради як правильно одягатись, їсти, поводитись в своєму домі і на вулиці, як уникнути неприємностей та суперечок, а також, розвивати мистецтво людського спілкування діти мали змогу відвідуючи заняття **«Школи етикету для маленьких»**. Під час заходів демонструвалась **книжково-ілюстративна виставка «Етикет. Що? Де? Як?»**, а також, відбулися **рольова гра «Словничок привітних слів», урок хороших манер «Справжні леді і джентльмени», морально-етична бесіда «Правила гарного тону», гра-мандрівка «У гості до правил поведінки»**.

В сучасній бібліотеці кожна дитина повинна мати змогу розкрити свої творчі здібності, реалізувати потаємні задуми щодо проби своїх сил в мистецтві, розширити світ своїх захоплень. Тому, актуальним на сьогоднішній день є організація та проведення заходів з виготовлення виробів власними руками.

Зокрема, в рамках роботи **творчої майстерні «Талановиті пальчики»** відвідувачі ВО 1 – 4 кл. з великим задоволенням брали участь у майстер-класах по виготовленню виробів із кольорового паперу: новорічного атрибуту **«Ялинка з паперу»**, аплікації **«Сердечко від бджілки Майї» (до Дня св. Валентина)**, **квітів «Весняні квіти чарівні»**, фігурок з пластиліну **«Їжачок»**, ліплення з пластиліну Play-Doh **«Вправні кондитери»**, виготовлення фігурок тварин з гіпсу **«Запам'ятовуємо диких тварин»**, прикраси для інтер'єру з сухого листя **«Осінні квіти»**, ялинкової прикраси із шерстяних ниток **«Шапочка для ялинки»**.

У секторі естетичного виховання діє гурток **«Весела майстерня»**, в рамках якого також відбувалися захоплюючі **майстер-класи**, зокрема: **«Розмалюємо писанку разом!»**, **лялька-мотанка «Дзвіночок»**, **Розпис імбирних пряників «Розмалюй свого смайлика»**, виготовлення ялинкових прикрас **«Моя іграшка найкраща»**, з паперопластики **«Квітучий мій Тернополь»**, **«Лялька-оригамі»**, **«Паперові квіти»** та ін.

Популярними серед дітей є майстер-клас з 3D-моделювання є **майстерні «Навчайся і створюй сам»**. Використовуючи 3D ручки, спеціальні трафарети і власну фантазію, учасники майстер-класу створили красиві сердечка, бантики, квіти, машинки, зірки, метелики, спінери, а також змоделювали окуляри та візитівку Парижу – Ейфелеву вежу.

В рамках роботи **творчої галереї «Безмежна краса фантазій»**, що діє у секторі естетичного виховання організовано:

- **Презентацію творчої виставки «Свята надихають на творчість»**, під час якої читальний зал книгозбірні наповнився теплим духом Різдва і запахом духмяного різнотрав'я. На виставці представлені вироби з запашного сіна, листя кукурудзи, рогази, лози винограду та іншого різноманітного матеріалу. Свої роботи для експозиції люб'язно надали учасники гуртка образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва КЗ ТМР «Станція юних техніків». Керівник

гуртка Ірина Качанова з гордістю розповідала про своїх вихованців, їх вподобання, про техніки мистецтва в яких працюють діти та їх міцну підтримку з боку батьків. Родзинкою виставки стали роботи Надії Гути, майстра з виготовлення ексклюзивних листівок в техніці розпис контуром. Серед присутніх виявилось багато бажаючих отримати ексклюзивну листівку на згадку про зустріч з цікавою людиною.

- **Презентація творчої виставки «Весняне натхнення»**, на якій були представлені представлені роботи Діани Брязгунової. Дівчина родом з Донеччини, але за збігом обставин свою другу, не менш рідну домівку вона знайшла в Тернопільщині. Діана малює картини на склі, плете кошики із паперової лози, які любій оселі додадуть затишку і краси. Тож, для експозиції Діана люб'язно надала свої вироби, які випромінюють позитивні емоції. Коробочки, кошики, шкатулочки для дрібниць та цукерок, цікаві котики-підставки для олівців та ручок – це неповний перелік того, що створює своїми руками дівчина. Дівчина натхненно розповідала про свої картини та техніку їх виконання на склі. Цей дивовижний, магічний, зачаровуючий мерехтливим сяйвом живопис Діани підкорив серця відвідувачів виставки та залишиться там назавжди.

- **Презентація творчої виставки «Що вміють наші пальчики»**: картини, вітальні листівки, різноманітні вироби з паперу, шкіри, виконані в різних техніках рукоділля, тощо – і все це справа рук вихованців «Станції юних техніків», учасників гуртків «Орігамі» та образотворчого і декоративно-ужиткового мистецтва. Керівники гуртків Качанова Ірина та Стандрет Галина розповідали присутнім про своїх талановитих учнів, їх творчі вподобання, улюблені напрямки роботи. Своє слово сказали і юні майстри, зокрема Софія Рудяк, яка поділилась секретами створення неймовірних прикрас та аксесуарів з полімерної глини. Всі роботи такі теплі, яскраві та вишукані.

Вже кілька років поспіль у СЕВ працює **Клуб цікавих зустрічей «Рандеву»**, в рамках якого була організована **фотовиставка «Життя в фотографії. Фотографія в житті»**, присвячена до 70-річчя від дня народження Г. І. Боровика, керівника гуртка «Фотоаматор» ТОКЦНТТШУМ.

Відкриття виставки світлин відбулось за участі користувачів бібліотеки та шанувальників фотомистецтва. Пан Георгій розповів присутнім багато цікавої інформації про свою професію, про можливості сучасної фототехніки, а також поділився секретом створення ідеального кадру. Глядачі ставили гостю багато запитань, цікавилися історією окремих знімків, а також з допомогою майстра, вчилися оцінювати якість світлин. Завершився захід оглядом та дружнім обговоренням робіт фотоаматорів.

В рамках відзначення **року культурної спадщини в Європі і в Україні** та з нагоди **Міжнародного дня музеїв** працівники СЕВ разом з відвідувачами бібліотеки провели **віртуальний променад «Незвичайні музеї світу»**. Учасники віртуального променаду дізналися, що у світі налічується понад 8000 музеїв, більшість яких знаходиться у Європі. Також вони мали нагоду «відвідати» музей тіла в Лайдені (Нідерланди), музей дитинства у Лондоні, музей брехні в Кюриці (Німеччина), музей сніжинок (острів Хоккайдо, Японія), і це ще далеко не повний

перелік закладів, які так глибоко вразили наших мандрівників і викликали непереможне бажання побувати там в реальному часі.

В рамках роботи клубу «Мелодія» юні поціновувачі танцювального мистецтва були запрошені на **мультимедійну годину «А танець вічний, як любов»**, присвячену Міжнародному дню танцю. По перегляді відеопрезентації діти ділились враженнями від побаченого, обговорювали останні новини світу музичної і танцювальної творчості, а також ділились своїми «танцювальними» вподобаннями.

Крім того, для прихильників музичного мистецтва було оформлено:

- **Озвучену книжкову полицю «Музика його покликання»** (до 80-річчя від дня народження М. М. Скорика, українського композитора)
- **Книжкову полицю «Трагічна доля митця»** (до 130-річчя від дня народження В. О. Барвієнського, українського композитора, піаніста і музикознавця)
- **Книжкову виставку-огляд «Мовою музики...»** (До Міжнародного дня музики).

Цікаво для відвідувачів клубу була **заочна зустріч з композитором «Серцем і душею він любив Україну»**, яка відбулася напередодні 205-ої річниці від дня народження талановитого митця С. С. Гулака-Артемівського. З розповіді бібліотекаря та мультимедійної презентації діти дізнались про життєвий та творчий шлях композитора. З цікавістю вони прослухали уривок з опери «Запорожець за Дунаєм» та пісні «Стоїть явір над водою» й «Спать мені не хочеться». Після цього присутні мали змогу висловити свої думки і почуття, які викликали у них музичні твори Гулака-Артемівського. Гарним доповненням до виступу бібліотекаря була література з фонду книгозбірні, а саме, матеріали досліджень життя та творчості композитора науковцями. 115-річчю від дня народження М. Ф. Колесси, українського композитора та диригента була приурочена **мистецька замальовка «Я обіцяв віддати музиці все»**.

З **Різдвяний експромтом «Колядуйте разом з нами!»** завітали до книгозбірні наші активні відвідувачі і дзвінкою колядкою привітали бібліотекарів зі святами. Діти декламували вірші, віншували, співали колядок, бажали усім смачної кулі, миру і здоров'я. За добру колядку бібліотекарі подякували дітям солодкою «колядкою».

Образотворче мистецтво та архітектура

Напередодні Дня Матері в читальному залі бібліотеки відбувся майстер-клас **«Юні майстри пензля»**, який провела керівник образотворчого та декоративно-ужиткового гуртка КЗТМР **«Станція юних техніків» Ірина Качанова** разом зі своїми вихованцями Максимом Закалюком та Адріаною Кліщ. Учасники заходу створили квіткові композиції для своїх матерів, використовуючи професійні малярські атрибути та прийоми. Творча атмосфера всеціло поглинула дітвору, не залишаючи байдужим ні одного з учасників. По закінченні майстер-класу юні художники залюбки фотографувались, демонструючи свої перші зворушливі, такі досконалі у своїй широкості картини.

З нагоди Дня художника організовано **малювання пісочних композицій «Казка на піску»**. Користувачі сектору естетичного виховання мали можливість

проявити свої творчі здібності у незвичній формі – вони малювали казку на піску за допомогою планшетів для пісочної анімації. Дивовижні картини, які створювали художники «наживо» і в реальному часі прямо на очах у присутніх, заворюють і дарують відчуття причетності до якогось магічного дійства.

До 85-ї річниці від дня народження Івана Мердака, українського скульптора, різьбяр у СЕВ організовано **палітру творчості «Пісня у дереві»**. Почесним гостем заходу був директор обласного Художнього музею, відомий мистецтвознавець, краєзнавець, діяч культури, товариш скульптора – Ігор Дуда. Ведуча ознайомила старшокласників з творчим шляхом Івана Мердака, представила виставку світлин, на яких відображені найвідоміші роботи славного земляка, люб'язно наданих з власної колекції начальником управління культури Тернопільської ОДА Григорієм Шергеєм. Своїми спогадами про митця – його характер, дивовижне вміння тонко відчувати природу і прислухатись до далекого голосу предків, аудиторії розповів Ігор Дуда. Він також продемонстрував унікальні фото з особистого архіву, на яких зображений Іван Мердак в колі друзів та побратимів або за улюбленою роботою. Неперевершені дерев'яні скульптури Івана Мердака, а серед них: «Тарас Шевченко», «Леся Українка», «Ярослав Мудрий», «Старий лемко» сьогодні є окрасою відомих галерей України та приватних збірок, деякі з них експонуються в Тернопільських музеях.

Крім того, оформлено кілька книжкових виставок та полиць:

- **Книжково-ілюстративна виставка «Архітектурне зодчество України»** (до дня архітектури України);
- **Книжкова полиця «Скульптор двох народів»** (до 140-річчя від дня народження М. І. Паращука, українського скульптора);
- **Книжкова полиця «Майстер ліричного пейзажу»** (до 130-річчя від дня народження І. Ф. Хворостецького, українського живописця).

Театр та кіномистецтво

Для тих, кому до вподоби театральне та кіномистецтво було організовано:

- **Книжково-ілюстративну виставку-спомин «Акторська доля Мирослава Коцюлима»** (до 75-річчя від дня народження М. П. Коцюлима, актора, народного артиста України);
- **Книжкову полицю «Спомин після життя»** (до 90-річчя від дня народження К. П. Степанкова, українського актора);
- **Заочну зустріч з митцем «Життя на останньому подиху»** (до 90-річчя від дня народження Л. Бикова, українського актора і режисера).

III. Науково-методична діяльність

1. Методична діяльність Обласної бібліотеки для дітей

У звітному році діяльність науково-методичного відділу спрямовувалась на сприяння модернізації діяльності бібліотек області, удосконалення системи бібліотечного обслуговування читачів-дітей та забезпечення максимально повного доступу до інформації.

2018 рік для спеціалізованих бібліотек для дітей Тернопільської області став періодом активних змін. У зв'язку з проведенням в Україні адміністративно-територіальної реформи, створенням об'єднаних територіальних громад (ОТГ) відбулися зміни у визначенні статусу та підпорядкуванні деяких бібліотек для дітей Тернопільщини.

Станом на 01.01.2019 р.в області функціонує:

- обласна бібліотека для дітей – 1;
- центральні районні бібліотеки для дітей – 12 (станом на 1.01.2018 було 13). На базі Лановецької районної бібліотеки для дітей утворено Лановецьку міську бібліотеку);
- центральні бібліотеки для дітей ОТГ – 2 (створенні на базі районних бібліотек для дітей: Підволочиська центральна бібліотека для дітей Підволочиської ОТГ та Зборівська центральна бібліотека для дітей);
- міські бібліотеки для дітей – 15 (в тому числі 5 в підпорядкуванні ОТГ: Гримайлівська бібліотека для дітей Гримайлівської ОТГ, Мельниця-Подільська бібліотека для дітей Мельниця-Подільської селищної ради, Скала-Подільська бібліотека для дітей Скала-Подільської ОТГ, Почаївська міська бібліотека для дітей Почаївської ОТГ, Хоростківська бібліотека для дітей Хоростківської ОТГ).

Станом на 1.01.2018 було 16 міських бібліотек для дітей.

У 2018 році на базі Вишнівецької міської бібліотеки для дітей утворено Вишнівецьку публічно-шкільну бібліотеку-філію.

Протягом 2018 року відбулись зміни у штатному розкладі трьох центральних районних бібліотек для дітей, зокрема:

- Гусятинська – з 31.01.2018 р. звільнено два працівники за згодою сторін та з 03.03.2018 року один спеціаліст переведений на 0,5 ставки посадового окладу;
- Зборівська – з 17.08.2018 р. звільнено техпрацівника та з 03.09.2018 р. одного бібліотекаря;
- Збараської – з 01.10.2018 р. додано 1 штатну одиницю на повну зайнятість.

Серед позитивних змін можна відзначити поповнення бібліотечних фондів за рахунок спонсорських внесків від початку року: Заліщицької (на суму – 1000 грн.) та Козівської (на суму – 16000 грн.) центральних районних бібліотек

для дітей; Тернопільської центральної міської бібліотеки для дітей (на суму – 5800 грн.), Тернопільських міських бібліотек-філій для дітей № 2 (на суму – 9000 грн.), № 3 (на суму – 2000 грн.), № 4 (на суму – 750 грн.), № 5 (на суму – 3000 грн.); а також у Кременецькій центральній районній бібліотеці для дітей відбулось поповнення бібліотечних фондів за рахунок економії коштів районного бюджету – 92 прим. книг (на суму 5128 грн.) та 10 книг (на суму 400 грн.00 коп.) подаровані читачами.

Бібліотеками міста вжито заходів щодо покращення матеріально-технічної бази установ, зокрема: у Кременецькій центральній районній бібліотеці для дітей зроблено косметичний ремонт читального залу відділу обслуговування учнів 5–11 класів (за рахунок бюджетних коштів), у Зборівській центральній бібліотеці для дітей замінили 8 вікон та двері, відремонтовано сходи, придбано комп'ютер за кошти Зборівської об'єднаної територіальної громади, Козівська центральна районна бібліотек для дітей отримала спонсорську допомогу в сумі 51 000 грн. на заміну 16 вікон та підвіконь від БФ «Світ дітей».

Надання методичної консультативної допомоги.

Підвищення кваліфікації

Протягом року підготовлено і видано аналітично-статистичний аналіз «Бібліотеки для дітей Тернопільщини: рік 2017».

Бібліотекам області надсилалась інформація про різноманітні акції, конкурси, що оголошували УБА, НБУ для дітей, ГО «Форум видавців» та інші. Для надання методичної допомоги максимально використовувався сайт бібліотеки.

У 2018 році Тернопільська обласна бібліотека для дітей вела активну роботу з підвищення кваліфікації працівників ОДБ, центральних районних бібліотек для дітей та бібліотек ОТГ. З цією метою організовано та проведено:

- **Семінар-практикум завідувачів центральними та міськими бібліотеками для дітей, публічно-шкільними бібліотеками та бібліотекарів об'єднаних територіальних громад Тернопільщини «Бібліотека для дітей в умовах децентралізації: формуємо читача з дитинства»**, який відбувся у листопаді на базі Тернопільської обласної бібліотеки для дітей. Відкривала семінар директор Надія Новіцька, яка наголосила про важливість та актуальність бібліотек у сучасному світі та як не втратити читача в умовах децентралізації.

Успіхами проектно-грантової діяльності обласної бібліотеки для дітей, як важливої умови інноваційного розвитку книгозбірень, поділилась заступник директора з наукової роботи Надія Чайківська.

Правові аспекти діяльності бібліотек, нові законодавчі документи представила колегам завідувач науково-методичного відділу Тетяна Хованець.

Досвідом центральної бібліотеки для дітей Підволочиської ЦБС, як методичного центру по роботі з дітьми для бібліотек об'єднаної територіальної громади, поділилась заступник директора з обслуговування дітей Оксана Лукасевич.

Новий стиль роботи публічно-шкільної бібліотеки презентувала директор Теремовлянської централізованої системи публічно-шкільних бібліотек Наталія Михно, підкресливши виклики і можливості, які відкрилися у процесі реформи.

Про встановлення продуктивних стосунків між бібліотеками і владою Хмельниччини розповіла присутнім заступник директора з наукової роботи Хмельницької обласної бібліотеки для дітей Оксана Лифар.

Другий блок семінару складався із практичних порад з організації дозвілля дітей та підлітків, якими ділились завідувачі обслуговуючих відділів Тернопільської обласної бібліотеки для дітей Світлана Нецько та Галина Стецій.

У підсумках семінару фахівці візуалізували власне бачення майбутнього бібліотек і зокрема своїх установ. Відтак було накреслено основні напрямки роботи, визначено шляхи комунікації з владою та громадськістю.

- Ефективною формою навчання стали **заняття у «Школі сучасного бібліотекаря»** на тему «Професійний бібліотекар – успішна бібліотека» пройшли навчання 36 бібліотекарів (дві групи: 6 листопада та 11 грудня 2018 р.) із різних куточків України, а саме: бібліотекарі м. Миколаїв, м. Львова, м. Хмельницького, Козинської та Тараканівської сільських рад Рівненської обл., Козівського, Кременецького, Лановецького, Монастириського, Підволочиського, Тернопільського районів, Великогаївської, Козлівської, Микулинецької ОТГ Тернопільської обл. Навчальний план включав лекції, тренінги, рольові дискусії та практичні заняття з організації бібліотечної роботи. Під час роботи Школи учасники вивчали основні документи бібліотеки, положення, інструкції, обговорювались основні напрямки діяльності бібліотеки для дітей в умовах ОТГ, систему обслуговування користувачів, роботу з фондами і каталогами та особливості розвитку бібліотеки в сучасних умовах.

З метою підвищення свого фахового рівня у звітному році працівники бібліотеки активно долучалися до участі у різноманітних всеукраїнських, регіональних конференціях, семінарах та тренінгах, зокрема:

- **Всеукраїнська науково-практична конференція директорів обласних бібліотек для дітей «Бібліотеки для дітей в умовах реформи децентралізації: нові практики і технології розвитку»**, що проходить 9–11 жовтня 2018 року у Маріупольській центральній бібліотеці ім. М. Горького КУ «ЦБС для дітей» м. Маріуполя (Надія Новіцька). Під час конференції було обговорено наступні питання – децентралізація для бібліотек: загрози, виклики чи шляхи розвитку; забезпечення професійного розвитку бібліотечних фахівців як одне з пріоритетних завдань методичної діяльності в умовах реформи децентралізації; соціальні функції і пріоритети бібліотеки для дітей у культурному просторі громади; модернізація змісту діяльності спеціалізованих бібліотек для дітей у реаліях сьогодення.

- **ІХ Львівський міжнародний бібліотечний форум** (19–22 вересня 2018 р.), організований Українською бібліотечною асоціацією. Цьогорічна тема бібліотечного форуму: «Бібліотек@ – творимо свободу». Гостями і учасниками форуму стали відомі фахівці бібліотечної справи, вітчизняні і зарубіжні теоретики і практики, які поділились своїм баченням сучасного стану розвитку бібліотечних інституцій, пріоритетних трендів у бібліотечній справі, тих завдань і

викликів, які постали сьогодні перед галуззю і працівниками бібліотек. В рамках програми форуму відбулась міжнародна науково-практична конференція з актуальних проблем розвитку бібліотечної справи та різноманітні цікаві заходи у секціях: «Академічна свобода та академічна доброчесність», «Свобода обирати: медійна грамотність», «Адвокація: бібліотека і місцеве самоврядування», «Освіта». У роботі секції працівників дитячих бібліотек взяли участь працівники Тернопільської обласної бібліотеки для дітей Надія Новіцька, Іванна Дерев'янка, Марія Зьомко, Ольга Іжко, Віра Мостовенко, Світлана Нецко, Іванна Плечунь, Галина Ракоча, Оксана Романюк, Галина Стецій, Надія Тимчук, Ольга Хмарна, Тетяна Хованець.

- 21 березня на базі Тернопільської обласної бібліотеки для молоді відбулася зустріч Президії ТОВ ВГО УБА з молоддю організації, в якій взяли участь працівники нашої бібліотеки Іванна Дерев'янка, Оксана Романюк, Галина Тютюнник, Тетяна Хованець, Христина Яцків. На відкритому засіданню президії Тернопільського обласного відділення ВГО «Українська бібліотечна асоціація» було проведено знайомство-інтерв'ю де всі присутні ділились своїми очікуваннями та ідеями щодо особистого внеску у роботу секції. Для присутніх був проведений психологічний тест «Командувати чи підпорядковуватися».

- У Гендерній вечірці «Мені фіолетово», яка відбулася в межах правозахисної програми RIGHTS NOW! XV Міжнародного фестивалю документального кіно про права людини Docudays UA в м. Києві, організованій IREX взяли участь: диретор бібліотеки Надія Новіцька та завідувачка відділу обслуговування учнів 5 – 11 кл. Світлана Нецко. На вечірці розповідали про гендер та його важливість у сучасному світі; як викоринити будь який тип насильства із професійного, особистого та родинного життя; навчали говорити з дітьми про гендер, виявляти та протидіяти булінгу серед дітей.

- III Міжнародний форум молодих бібліотекарів УБА відбувся 12–13 квітня 2018 р. у Центрі Шептицького УКУ. У форумі взяла участь рекордна кількість представників – 100 молодих бібліотекарів із усієї України, а також семеро гостей з Туреччини, Кіпру, Іспанії, Словенії, Румунії, Білорусі та Латвії. Нашу бібліотеку на Форумі представляла завідувачка науково-методичного відділу Тетяна Хованець. Цьогоріч для обговорення було обрано тему «Бібліотеки та сталий розвиток суспільства». У програмі заходу було передбачено виступи, презентації та обговорення, екскурсія Бібліотекою Українського католицького університету. Усі доповіді мали на меті показати теоретичний та практичний досвід, в бібліотечній та культурній сферах успішного впровадження послуг у бібліотеках України та світу, які передбачають досягнення Цілей сталого розвитку ООН до 2030 року.

Зокрема, серед винесених питань були наступні: спільні зусилля мешканців міста та закордонних партнерів для досягнень Цілей сталого розвитку; ефективний досвід співпраці бібліотек та місцевих громад у США; бібліотека – майданчик для впровадження неформальної освіти; осередок культурної поліетнічності; простір для вивчення іноземних мов та інше.

- У Квест-грі проти рабства «Ціна свободи», яка відбулася в м. Одеса в Impact HUB conference, який був штаб-квартирою команд 24–25 травня взяла участь Христина Яцків (бібліотекар ВО 5 – 11 кл.). Гра складалася з проходження

3 етапів: 1 – жебракування; 2 – трудове рабство; 3 – сексуальне рабство. Виконуючи завдання та долаючи перешкоди в ході квест-гри учасники дізнались про види сучасного рабства, про те, як розпізнати пастку та найважливіше – як в неї не потрапити.

- **Проблемно-цільове навчання «Бібліотеки для дітей як ретранслятори національної культури: сучасний стан та вектори розвитку»** для завідувачів відділів науково-методичної роботи обласних бібліотек для дітей відбулось на базі Національної бібліотеки України для дітей 14–18 травня 2018 р. Протягом п'яти днів завідувачка науково-методичного відділу нашої бібліотеки Тетяна Хованець разом з колегами з інших областей України обговорювали актуальні теми: роль і місце спеціалізованих бібліотек для дітей у реаліях реформи децентралізації, аспекти проблематики теорії та практики науково-методичної роботи, проектно-грантовий напрям діяльності дитячих бібліотек як обов'язкова складова позабюджетної бібліотечної політики, проектний менеджмент для бібліотек, нормативно-правова база діяльності бібліотек для дітей та ряд інших важливих питань бібліотечного сьогодення.

- **Семінар «Робота з «мікропроектами»** в рамках Програми транскордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2014–2020»: специфіка, акценти, обмеження» відвідала Мостовенко Віра, завідувачка сектору абонементу ВО 5 – 11 кл. Під час семінару обговорили: поняття малі гранти «мікропроекти», їх мета, цілі, ресурси; заповнення аплікаційної заявки для участі у другому конкурсному відборі; процедури, алгоритми роботи, форми, бюджети; типові помилки.

- **Тренінг «Діалог та комунікації для вирішення конфлікту»** 28 березня 2018 р. відбувся в стінах Тернопільської обласної бібліотеки для дітей. Захід відбувся за участі працівників книгозбірні, партнерів, що сприяють реалізації даної програми, внутрішньо переміщених осіб та представників місцевої громади. З допомогою фахівців, учасники тренінгу опанували ключові навички ефективної комунікації, розглянули окремі стратегії реагування на складні ситуації, а також обговорили актуальні, а подекуди і болючі питання сьогодення.

- **Тренінг «Гендер та дискримінація»** 3 травня 2018 р. пройшов у Тернопільській обласній бібліотеці для дітей. Захід відбувся в рамках проекту «Файне єднає», за участі бібліотекарів, внутрішньо переміщених осіб, партнерів, що сприяють реалізації даної програми та представників місцевої громади.

Тренери Ярослав Мінкін і Оксана Потапова, які представляють ГО «Стан» розкрили шлях переходу від стереотипу до дискримінації за допомогою вправ «Молекула ідентичності» та «Вагон». Також розглядалися позитивні і негативні стереотипи, що існують у сучасному українському суспільстві та процес їх трансформації в упереджене ставлення і дискримінацію.

Учасники, відповідно до кейсів – реальних прикладів, розбирали критерії дискримінації: порушення прав і свобод, наявність певної захищеної ознаки, відсутність правомірної об'єктивної мети та недотримання принципу пропорційності між метою і способами її досягнення.

- **Тренінг «Інструменти фандрейзингу та профілактика професійного вигорання»** відбувся 26 жовтня у Тернопільській обласній бібліотеці для дітей в рамках проекту «Файне єднає». Тема надзвичайно цікава і актуальна, адже не кожен має навички залучення додаткових ресурсів для розвитку неприбуткових

організацій та новостворених громад. Проте, завдяки висококваліфікованим тренерам Руслану Крапличу – консультанту з розвитку соціального підприємництва та бізнес-асоціацій (Фундація імені князів-благодійників Острозьких) та Віталію Плохих – досліднику людської свідомості та мозку, лікарю-психіатру, психотерапевту, 23 учасники тренінгу тепер добре ознайомлені з інструментами фандрейзінгу та можливостями їх використання для реалізації добрих справ у своїй громаді.

Дякуємо тренерам за можливість побачити себе та світ з нових, невідомих досі ракурсів, що стало реальним під час виконання практичних вправ, ігор та обговорень. Тепер ми вміємо виходити зі стресових ситуацій, які заважають нам розвиватись професійно і творчо, а отже можемо сміливо рухатись до омріяних вершин.

Три вищезазначених тренінги відбулися в рамках проекту «Сприяння відбудові та сталому розв'язанню проблем внутрішньо переміщених осіб та постраждалого від конфлікту населення в Україні», що впроваджує Міжнародна організація з міграції (МОМ) за фінансової підтримки Європейського Союзу.

Діяльність в рамках «Конструкторського бюро бібліотекарів» (проект професійного партнерства обласних бібліотек для дітей Івано-Франківської, Львівської, Тернопільської та Хмельницької областей)

Мета проекту:

- ✓ консолідація і зміцнення співпраці обласних бібліотек для дітей Західної України;
- ✓ обмін інноваційними практиками;
- ✓ реалізація спільних проектів;
- ✓ адвокаційна діяльність;
- ✓ розповсюдження цікавого досвіду і впровадження його в практику роботи бібліотек для дітей регіону.

Обласна бібліотека для дітей організувала проведення на Тернопільщині:

✓ **Обласного фотоконкурсу «Моя найкраща літня пригода»**

Мета Конкурсу – стимулювання пізнавальної та творчої активності дітей та їхніх захоплень через фотомистецтво, розвиток фантазії та творчих здібностей дітей, залучення їх до подорожей і мандрівок, реклама змістовного дозвілля під час літнього відпочинку через фотомистецтво, розвиток майстерності фотографування.

У конкурсі брали участь читачі-діти віком від 7 до 14 років.

До Тернопільської обласної бібліотеки для дітей надійшло 30 конкурсних матеріалів за номінаціями: «Подорожуємо Україною», «Палітра живих емоцій», «Дивовижний момент».

✓ **Обласного етапу Всеукраїнського дитячого літературного конкурсу «Творчі канікули».**

Мета Конкурсу – сприяння формуванню у дітей та підлітків патріотичних почуттів – любові до рідної природи, краю, Батьківщини; прищеплення любові до

рідної мови; розвиток естетичної свідомості, здатності до творчої самореалізації, створення умов для реалізації творчих здібностей та талантів дітей.

До Тернопільської обласної бібліотеки для дітей надійшло 30 конкурсних матеріалів за номінаціями: «Так, я люблю Україну» – 13 робіт, «Природа – джерело натхнення та краси» – 12 робіт, «І в кожному із нас уже живе філософ!» – 5 робіт, «Моя майбутня професія» – 7 робіт, «Безмежний світ моєї уяви» – 14 робіт, «Знайомтеся — це ми!» – 2 роботи.

✓ **Обласного етапу Всеукраїнського конкурсу-виставки дитячого малюнка «Сторінками книг Чингіза Айтматова»** організованого Національною бібліотекою України для дітей за підтримки Посольства Киргизької Республіки в Україні.

Мета конкурсу – популяризація серед дітей літературної спадщини одного з найвідоміших діячів киргизької літератури – письменника Чингіза Айтматова, активізація пізнавальної діяльності дітей засобами образотворчого мистецтва, розширення знань про історію, культуру, літературу Киргизької Республіки, що сприятиме зміцненню добросусідських відношень між нашими країнами.

До Тернопільської обласної бібліотеки для дітей надійшло 19 конкурсних матеріалів – читачів районних, міських бібліотек для дітей та сільських бібліотек-філій області.

Участь у конкурсі взяли 19 учасників трьох вікових категорій, а саме:

- діти віком 6–9 років – 3 учасники;
- діти віком 10–13 років – 12 учасників;
- діти віком 14–17 років – 4 учасники.

Абсолютним переможцем Всеукраїнського конкурсу у молодшій віковій категорії (робота «Білий пароплав») головне журі визнало Микичак Марію с. Геленки Козівського р-ну. Урочисте нагородження відбулося 18 грудня у Національній бібліотеці України для дітей, де переможниця отримала у подарунок від Посольства Киргизької Республіки в Україні набір для юного художника, сувеніри, книги та Альбом робіт учасників Всеукраїнського конкурсу-виставки дитячих малюнків «Сторінками книг Чингіза Айтматова», куди увійшла й робота Марії Микичак.

У січні 2018 року в стінах бібліотеки відбулась приємна подія – нагородження переможців Всеукраїнського конкурсу дитячого малюнку «Рідна країна – безпечна країна: Як треба поводитися на дорогах!». Переможці конкурсу від Тернопільщини Марія Килимник (м. Кременець), Тарас Гонсьор (м. Підгайці), Іван Абрамець (с. Високе Монастириського р-ну) приймали вітання та подарунки від одного з організаторів творчого проекту «Рідна країна – безпечна країна», відомого українського політичного та громадського діяча – Миколи Томенка.

IV. Довідково-бібліографічна та інформаційна діяльність.

Інформаційно-бібліографічна діяльність Обласної бібліотеки для дітей

Бібліотека для дітей сьогодні це інформаційний центр, до якого прийшов уже новий користувач із новим світосприйняттям, сучасними проблемами та літературними уподобаннями. Відповідно до зростання інтелектуального рівня користувачів-дітей, ускладнення їхніх запитів, осучаснення шкільних програм та введення нових предметів у школах велася робота над переорієнтуванням та удосконаленням довідково-бібліографічного апарату бібліотеки. Також робота відділу була спрямована на перекласифікацію розділів картотек з ББК на УДК та підготовку до впровадження в роботу Автоматизованої бібліотечно-інформаційної системи «УФД/Бібліотека».

Впродовж 2018 року у відділі продовжувалась робота щодо наповнення ДБА бібліотеки, зокрема: систематизовано – 4546 карток, проанотовано – 4225, вліто в картотеку 4535 нових карток: в систематичну – 1710, краєзнавчу – 950, у методичну і тематичні картотеки – 1875.

Крім того, працівники відділу здійснили перекласифікацію роздільників картотек згідно УДК.

Велика увага була приділена поточному та генеральному редагуванню картотек, вилучено 3405 застарілих карток. В процесі редагування СКС відкрито 14 рубрик у відділах: 93/94 «Історія. Історичні науки», 32 «Політика. Політичні науки», 070 «Засоби масової інформації», 02 «Бібліотечна справа. Бібліографія»: «Україна і Росія: стосунки з 1991 року», «Кримські татари», «ООС на Донбасі», «Боротьба з корупцією», «Рух і організація волонтерства України», «Помісна церква», «Донбас, Крим», «Децентралізація. Громади», «Інформаційна війна», «Видавництва», «З досвіду роботи бібліотек», «Бібліотека та інформаційна культура» та ін.

Також, проведено редагування та розширення картотеки науково-методичної і педагогічної літератури для вчителів загальноосвітніх шкіл, вихователів, батьків оформлено нові роздільники і відкрито **нові рубрики**: «Інтегровані заняття», «Навчання грамоти», «Війна 2014 – у прозі і віршах», «Фізичний розвиток. ОБЖ і здоров'я», «Ігри та іграшки», **в краєзнавчій картотеці** – «Наші земляки в АТО», «Переселенці і наш край», «Децентралізація. ОТГ», «Волонтерство»; рубрики-персоналії: Я. Павуляк, М. Савка, М. Баліцька, І. Мацько, Г. Гордасевич, Н. Гербіш у 821 розділі, Олег Шупляк, здійснено редагування розділів КК та редагування і відкриття нових рубрик тематичної картотеки (розділ «Етика. Психологія») і **відкрито 5 рубрик**: «У дружбі сила», «Шлях до добра», «Уроки феї етики» та ін.

Впродовж 2018 року користувачам бібліотеки було надано 803 бібліографічні довідки. Більшість з них тематичні та фактографічні, які надавались здебільшого учням ЗОШ, бібліотечним працівникам, вчителям, вихователям дитячих садочків. Цікавими та змістовними були **довідки**: «Дитяча література письменників Тернопілля», «Виверження вулканів за останні 100 років», «Правове виховання підростаючого покоління», «Поради батькам першокласників», «Як скласти список використаної літератури до наукової роботи», «Бібліотечні уроки про картотеки та каталоги», «Вірші Тернопільських письменників про рідний край та відомих людей», «Про громадські організації Тернопільщини», «Свідчення очевидців голодомору 1932-1933 років» та ін. Для виконання довідок було

використано СКС, ККС, методичну картотеку, тематичні картотеки, Інтернет ресурси.

Розвиток інтернет-технологій – це можливість розширити зону обслуговування за рахунок віддалених користувачів, в результаті чого відбувалося виконання запитів віртуальних користувачів у розділі «Запитай у бібліографа» на сайті ОБД, виконано 3 довідки. Працівниками відділу підбрано і відіслано матеріали на теми: **«Свято Першого дзвоника»**, **«Розваги у літньому прищільному таборі»**, **«Добірка матеріалів до Міжнародного дня рідної мови та дня вчителя»**.

Важливе місце у роботі відділу займає інформаційна діяльність.

З метою систематичного ознайомлення бібліотекарів з бібліографічною продукцією, у відділі проводились інформаційні огляди бібліографічних покажчиків Національної бібліотеки України для дітей та огляди видавничої продукції відділу.

Працівники відділу систематично здійснювали популяризацію бібліотечно-бібліографічних знань. Брала участь у проведенні **екскурсій по бібліотеці** для студентів ТНПУ імені В. Гнатюка, Тербовлянського вищого училища культури, учнів загальноосвітніх шкіл, а для шестикласників Української гімназії ім. І. Франка презентовано ювілейну бібліографічну довідку про Володимира Лучаківського **«Перший бургомістр-українець»**. Під час **бібліотечного уроку «Каталоги і картотеки дитячої бібліотеки»** учні 4-Б класу ЗОШ № 24 переглянули відео **«Казка про каталоги і картотеки»**, **«Довідкова література – скарбниця мудрості»**.

Окрім занять з бібліотечно-бібліографічної грамотності постійно надавались **індивідуальні консультації** відвідувачам щодо самостійного пошуку інформації за допомогою ДБА.

Працівники відділу створили слайд-презентації видавничої продукції, бібліотечних уроків: **«Книги, що знають все»**, **«Найдивовижніші книги світу»**, **«Лабіринти у книжковому морі»**.

Впродовж декількох років у відділі ведеться фактографічна папка-досьє **«Про нас пишуть»**, яка доповнюється новими матеріалами, котрі відображаються ще й на сайті бібліотеки у рубриці **«Про нас пишуть»** (20 публікацій).

Працівниками відділу велась пошукова робота із дослідження життя і діяльності відомих письменників нашого краю. Дана інформація висвітлена на сайті ОБД в **інтернет-проекті «Літературна карта Тернопілля»**. Протягом року підготовлено матеріали про 4 відомих краян: С. Галябарду (Гусятин), М. Кічуру (Підгайці), Н. Пасічник (Тербовля), М. Костенка (Тернопіль); доповнено інформацію про 4 письменників: Г. Назарків (Козівський р-н), Б. Бастюка (Тернопіль), Є. Безкорвайного (Заліщики), Л. Білик (Зборівський р-н).

У звітному році на сайті ОБД у розділі **«Методична допомога з питань бібліографії дитячим бібліотекам області»** висвітлювалися нові матеріали з питань бібліотечно-бібліографічної грамотності, надавалися індивідуальні консультації бібліотекарям з питань бібліографічної роботи.

Працівники відділу взяли участь у **семінарі-практикумі «Традиційні та інноваційні форми бібліотечно-бібліографічного обслуговування»** для

бібліографів центральних та міських бібліотек, бібліотекарів ОТГ Тернопільщини з темою **«Дітям – сучасне бібліографічне обслуговування»** і слайд презентацією **«Візитна картка бібліотеки»** (про видавничу діяльність відділу) та у **семінарі** з національно-патріотичного виховання, які проходили на базі ТОУНБ.

Не залишилася поза увагою батьків першокласників розгорнута до Дня знань на відділі обслуговування дошкільників та учнів 1-4 класів **виставка-порада** журнально-газетних матеріалів **«Як допомогти першокласнику подолати «бар'єр» 1 вересня»** (як допомогти першачку адаптуватися до навчального процесу). Література, представлена нам ній, сприяє успішній адаптації дитини у новій, учнівській ролі, підкаже батькам, як правильно заохочувати та допомагати своїм чадам у здобутті знань. Виставка також стане в нагоді і вчителям початкових класів, допоможе внести трохи яскравих барв у сталий навчальний процес. Як доповнення до виставки для батьків було розроблено **буклети-пам'ятки «Поради батькам»**.

До Дня захисту дітей видано **інформаційний список «Юні таланти Тернопілля»**. До списку включено вступну статтю, бібліографію статей із періодичних видань за останні п'ять років про талановитих, перспективних та обдарованих дітей у різних сферах: навчанні, музиці, хореографії, спорті, літературі і декоративно-прикладному мистецтві. Даний матеріал буде корисним педагогам, які працюють з обдарованими дітьми, керівникам дитячих гуртків і літературних студій, учням та батькам.

З нагоди 65-ої річниці від дня народження відомого краянину поета, перекладача, літературознавця, публіциста, редактора, громадського і культурного діяча Володимира Барни підготовлено і видано **бібліографічну довідку «Речник серця на майдані долі»**.

Напередодні Дня бібліотек у читальному залі було оформлено **виставку видавничої продукції «Бібліографічні видання – путівник у морі інформації»**.

Працівники відділу активно долучилися до заходів приурочених Тижню дитячого читання: зроблено **інтерв'ю** на телебаченні про читання дітей молодшого шкільного віку. У відділі обслуговування учнів 5-11 класів розгорнуто **літературний вернісаж «Книги – ювіляри 2018»**, а також видано **анотований інформаційний список** під такою ж назвою. Скористатися списком можуть вчителі, бібліотекарі щоб ближче познайомити дітей з книгами, які витримали випробування часом і віки, десятиліття, роки несуть свою мудрість людям.

До 180-річчя від дня народження знаного адвоката і захисника громади, водночас автора віршів, гуморесок, перекладача, фольклориста та етнографа нашого земляка-бургомістра, відомого просвітянина Володимира Лучаківського видали **попереджувальну бібліографічну довідку «Перший бургомістр-українець»**.

Бібліографи також підготували та видали **календар «Знаменні і пам'ятні дати 2019 року»** доповнений списками: визначних дат 2019 року, книг-ювілярів світової літератури, українських книг-ювілярів, книг-ювілярів наших земляків та календарем неформальних свят.

До Дня Незалежності України підготували **інформаційний бюлетень «Хай в серці кожної дитини живе любов до України»** (15 причин любити Україну) та провели патріотичну бесіду під час якої презентували даний бюлетень. Присутні на заході діти із захопленням визначалися за що саме вони люблять свою Батьківщину, записували причини на паперовому сердечку, яке магнітиками прикріплювали на карту України.

Крім того видано щорічний **інформаційний список «Нові надходження з теорії та методики виховання»** для класних керівників, вихователів загальноосвітніх шкіл м. Тернополя.

Працівники ІБВ видали доповнений новими лауреатами **інформаційний бюлетень «Лауреати премії ім. І. Блажкевич – наші земляки»**, до якого включили усіх відзначених цією премією наших краян-літераторів, художників, краєзнавців, науковців та громадських діячів за твори для дітей, педагогічний доробок і популяризацію творчості письменниці.

З нагоди святкування 150-річчя Всеукраїнського товариства «Просвіта» видали **бібліографічний нарис «Просвіта – світло, що не згасне»**, який містить короткий бібліографічний нарис про історію створення «Просвіти» у Львові та Тернополі, її мету і завдання, а також бібліографію матеріалів про Всеукраїнське товариство. Нарис адресований широкому колу читачів.

Також, у 2018 році було доповнено картотеку видавничої продукції відділу за 1991–2011 роки.

Інформаційно-бібліографічна діяльність в бібліотеках для дітей області.

Відповідно до зростання інтелектуального рівня користувачів-дітей, ускладнення їхніх запитів, зміни шкільних програм та введення нових предметів переорієнтовується і діяльність бібліотек. Це зобов'язує бібліотекарів шукати інші підходи до вже традиційних послуг, впроваджувати нові, удосконалювати довідково-бібліографічний апарат бібліотек, який по праву вважається ключем до фонду документів, розкриваючи його склад і зміст.

На протязі 2018 року в дитячих книгозбірнях області проводилась систематична робота з довідково-бібліографічним апаратом бібліотек. Його складові – **каталоги і картотеки, довідкові видання** в сукупності забезпечували функціонування ДБА як цілісної системи, здатної повністю задовільнити потреби читачів-дітей і керівників дитячого читання. В **систематичні, краєзнавчі картотеки** вливались картки на нові надходження, відкривались нові актуальні рубрики, персоналії, проводилось поточне та генеральне редагування. Багато бібліотек області, крім краєзнавчої і систематичної картотеки статей для кращого задоволення потреб користувачів ведуть **ілюстрований каталог для дошкільників і першокласників** (Заліщицька ЦДБ), **картотеку заголовків художніх творів** (Тернопільська ЦДБ), **картотеку сценаріїв** (Гусятинська ЦДБ)

Практично у всіх бібліотеках ведуться **тематичні картотеки**, зокрема:

--«*Організаторам дозвілля*», «*На допомогу бібліотекарю*», «*Народні звичаї, обряди, свята і традиції*» (Заліщицька ЦДБ);

--картотека для педагогів «*Сценарії, свята, вікторини*» (ЦДБ м.Тернополя);

--«*Для вас вчителі*», «*Сценарії масових заходів*» (Бережанська ЦДБ);

--картотека методичних матеріалів для керівників дитячого читання (Ланівецька ЦДБ), (Шумська ЦДБ);

--«*Чорна сльоза України*» (до Голодомору), «*Літературна Тернопільщина*» «*Картотека казок*», «*У світі тисяча професій*» (Підволочиська ЦДБ);

--«*Літературна Тернопільщина*», «*Майдан. Україна. Шлях до свободи*» (Скалатська ЦДБ);

--«*Картотека організаційно-дозвілєвої діяльності*» (Монастириська ЦДБ);

В картотеках статей відкривались **нові рубрики та персоналії**:

--«*Михайло Паращук, скульптор, громадський діяч*» (140 р. від д. н.), «*Євген Дудар – письменник-сатирик*» (85 р. від д. н.), «*Ігор Герета – археолог, мистецтвознавець, історик, поет*» (80 р. від д. н.), «*130 років від дня народження Левка Лепкого*», «*Пилявецька битва Б. Хмельницького з військом Речі Посполитої 1648 року*» (Монастириська ЦДБ);

--«*Воїни АТО – наші земляки*» (Підгаєцька ЦДБ);

--«*Л. Курбас – 135 р. від дня народження*», «*Акварелі його душі*» (І. Хворостецькмі) (Кременецька міська бібліотека для дітей);

--«*Свіча у кам'яній пільмі*» (до 80-річчя В. Стуса), «*Тризуб – державний символ України*», «*Трагічна постать непересічної людини*» (до 110-річчя О. Гончара) (Заліщицька ЦДБ);

--«*Конституція – основа державності*» (до Дня Конституції України), «*Є така країна – Україна*» (до Дня Незалежності України) (Тернопільська ЦДБ);

--«*75-річчя проведення III Надзвичайного Збору ОУН*», «*Дзвони Лемківщини*», «*100-річчя ЗУНР*» (Козівська ЦДБ);

--«*100 років бою під Крутами*», «*100 років від дня народження Василя Сухомлинського*», «*1030 років Хрещення Київської Русі-України*», «*80 років від дня народження Василя Стуса*» (Збаразька ЦБС);

--«*Рік Слова Божого в Україні*», «*150 років з дня заснування «Просвіти»*», «*85 річниця пам'яті жертв Голодоморів*» (Кременецька ЦБС);

--«*130 років від дня народження І Хворостецького – живописця з Почаєва*», «*110 років від дня народження О. Шатківського – художника, графіка з Почаєва*» (Почаївська міська бібліотека для дітей);

--«*2018 – Рік німецької мови в Україні*», «*АТО – гібридна війна*», «*Лемківщина. Депортація українців з Польщі*» (Копичинецька міська бібліотека для дітей);

--«*Воїни Бучаччини в зоні АТО*» (Бучацька ЦДБ);

--«*70 років від дня народження Олега Германа*», «*85 років від дня народження Марти Чопик*» (Гусятинська ЦДБ), (Зборівська ЦДБ)

Важливою ділянкою роботи в довідково-бібліографічному обслуговуванні користувачів є надання **довідок та консультацій**. З аналізу виконаних довідок можна зробити наступні висновки: тематика бібліографічних довідок відзначається різноманітністю, актуальністю, тісно пов'язана з проблемами сьогодення й минулого нашої країни і зокрема свого краю. На першому місці це **тематичні довідки**. Зокрема, довідки з літературознавства становлять 70% від загальної кількості, історії – 13.6%, краєзнавчого характеру – 13.4%. Основними джерелами виконання читацьких запитів поки що є традиційні – довідково-бібліографічний фонд, каталоги та картотеки бібліотек, також інтенсивно використовуються інтернет-ресурси.

Популярними є **віртуальні довідки**, які активно використовує у своїй роботі Копичинецька міська бібліотека для дітей та **веб-довідки** на замовлення, які часто виконуються в інтернет – центрі Підгаєцької ЦДБ, а саме:

--«*Мистецтво витинанок*», «*Біографії композиторів*», «*С. Колодницький – краєзнавець Підгаєччини*».

Практично всі бібліотеки ведуть облік виконаних **усних та письмових довідок**, кількість яких зростає:

--«*Що таке Вікіпедія?*», «*Що робити, коли заблукав у лісі?*» (Кременецька міська бібліотека для дітей);

--«*Домашні улюбленці*», «*Український футбол*», «*Прикраси своїми руками*», «*Життя дітей*», «*Таємничий світ фантастики*» (Бучацька ЦДБ);

--«*Сила, здоров'я, краса*», «*Захопливий світ фантастики*», «*Людина і довкілля*», «*Читання – справа сімейна*» (Монастирська ЦДБ);

--«*Як розмовляти з Богом*», «*Вірші про найріднішу*», «*Природні явища*» (Підгаєцька ЦДБ);

--«*Талант, що прагнув до зір*» (до 125 річчя від дня народження Миколи Хвильового) (Гусятинська ЦДБ);

--«*Пісню і серце людям віддала*», «*Невмирущий оберіг – вишита сорочка*» (Почаївська міська бібліотека для дітей);

--«*Паливно-енергетичні ресурси України (імпорт, експорт)*», «*Витоки Київської Русі*», «*Екологічна проблема Заліщищини*» (Заліщицька ЦДБ).

З метою забезпечення інформаційних потреб користувачів та кращого ознайомлення з новинками, бібліотеки Тернопільщини розгортають ряд книжкових виставок, тематичних полицок, організованих з урахуванням вікових особливостей користувачів, проводять дні бібліографії, інформації, нових надходжень, періодики тощо:

День нових надходжень «*Ура! Нова книга!*» (Гусятинська ЦДБ), (Козівська ЦДБ), «*В нашій домі новосели – і цікаві, і веселі*» (Бучацька ЦДБ);

--«*Літературний марафон*» (Тернопільська міська ЦБС).

Дні періодики «*Сторінками дитячої преси*» (Козівська ЦДБ);

--«*Прес –калейдоскоп*», під час якого проведено прес-огляд «*Цікаве в природі*» та до Дня преси була оформлена виставка періодичних видань «*Калейдоскоп яскравих сторінок*» (Підволочиська ЦДБ);

--«*У калейдоскопі цікавих сторінок*», в рамках якого було проведено **прес-огляд** «*Герої, твої Україно*» (Скалатська ЦДБ);

--«*Відкриваємо багатства журнального царства*» (Почаївська міська бібліотека для дітей);

--«*Калейдоскоп цікавих сторінок*» (Чортківська міська бібліотека для дітей №1)

--**книжкові виставки** «*Разом з книгою зростаємо*», «*Подорожуємо разом з книжковими героями*» (Тернопільська районна бібліотека для дітей), «*Нові імена в дитячій літературі України*» (ЦДБ м. Тернополя), «*Бібліотека інформує*» (Бережанська ЦДБ), «*Гортаючи сторінки улюблених журналів*» (Монастирська ЦДБ).

Традиційно до Всеукраїнського Дня бібліотек – 30 вересня дитячі книгозбірні області проводять **Дні відкритих дверей** «*Місце зустрічі –*

бібліотека» (Бучацька ЦДБ), «*Всією сім'єю до бібліотеки*» (Бережанська ЦДБ). **День сімейного читання** «*Ростемо з книгою*» відбувся у Тернопільській ЦДБ, а «*Читацькі династії*» у Гусятинській ЦДБ.

Важливою ланкою роботи залишається інформаційне забезпечення користувачів, адже бібліотека, як інформаційна установа, виконує роль посередника між постійно зростаючим масивом інформації та користувачами. До Дня Європи в Україні бібліотеки для дітей провели **години інформації** «*Україна – європейська держава*», «*Хай буде вільна Україна на всі віки, на все життя*» (Тернопільська ЦДБ)

Протягом року всі бібліотеки області проводили **індивідуальне інформування** переважно за освітніми і дозвілєвими інтересами:

--«*Народні обряди та звичаї в Україні*», «*Біженці: закон і гуманність*», «*Прикраси своїми руками*» (Монастирська ЦДБ);

--«*Права дитини*», «*Екологія краю*», «*Твоє здоров'я в твоїх руках*» (Гусятинська ЦДБ);

--«*Королівство першої октави*», «*Студія сучасного дизайну. Штучні квіти*» (Тернопільська районна бібліотека для дітей).

Груповим інформуванням з урахуванням фахових потреб охоплено відділи освіти, школи, будинки культури, дитячі дошкільні заклади, будинки дитячої творчості, музичні школи та громадські організації:

--«*Творчий учитель і сучасний урок*», «*На допомогу учителям-предметникам*» (Кременецька ЦБС);

--«*Організація освітньо-виховного процесу*», «*На допомогу національно-патріотичному вихованню*» (Монастирська ЦДБ);

--«*Твори. Видумуй. Пробуй*» (для вихователів дитячого садочка «Дзвіночок»), «*Музичні акорди*» (для вчителів музичної школи) (Гусятинська ЦДБ);

--«*Нові надходження 2018 року*» (Копичинецька міська бібліотека для дітей);

Бібліотекарі Бережанської, Козівської та Кременецької ЦДБ готували **інформаційні бюлетені та списки**: «*Нові надходження до бібліотеки*», «*Книжкові новинки для вас*», «*Хіт-парад нових книг*», «*Найкращі книги на шляху до пізнання*».

Інформаційна культура користувачів-дітей формується шляхом популяризації бібліотечно-бібліографічних знань. В усіх бібліотеках проводилися **екскурсії**, ознайомлення читачів з правилами користування бібліотекою:

--«*Книжковий дім – відкритий всім*» (Кременецька міська бібліотека для дітей);

--«*Нові надходження до бібліотеки*» (Гусятинська ЦДБ);

--«*Казкова країна*», «*В гостях у царстві книг*» (Шумська ЦДБ);

--«*В гостях у царстві книг*», «*Про книгу і бібліотеку*» (Збаразька ЦДБ);

--«*Дім, де живуть книги*», «*Дорога до храму мудрості*» (Бучацька ЦБС)

Всі бібліотеки області проводять заняття по вихованню культури читання, бібліотечно-бібліографічної грамотності, покращення самостійної роботи з носіями інформації, використовуючи для цього такі форми, як

--**бібліотечні уроки**:

--«*Історія створення книги*», «*Каталоги і картотеки бібліотеки*», «*Самостійний вибір книги*», «*ДБА бібліотеки*» (Бучацька ЦДБ);

- «Книга – джерело мудрості» (Копичинецька міська бібліотека для дітей);
- «Твої помічники каталоги», «Як користуватися довідковою літературою» (Шумська ЦДБ);
- «Бібліотека – джерело інформації», «Книга і комп'ютер: сучасне і майбутнє» (Тернопільська ЦДБ);
- «Історія створення книги», «Каталоги бібліотеки» (Чортківська міська бібліотека для дітей №1);
- «Вчися бути читачем» (Козівська ЦДБ);
- «На гостину до книжок», «Шлях читача до бібліотеки» (Кременецька ЦДБ);
- «На островах довідкових видань» (Бучацька ЦБС);
- «Як користуватись краєзнавчою картотекою» (Кременецька міська бібліотека для дітей);
- «Твоє довідкове бюро», «Українські видавництва – дітям» (Підволочиська ЦДБ)
- «Подорож у країну Словників», «Вперше до книгозбірні», «Знай, вивчай свій рідний край» (Зборівська ЦДБ);
- «Про книгу і бібліотеку» (Збаразька ЦДБ);
- «Книга чи комп'ютер», «Книга у твоїх руках» (Скала – Подільська бібліотека для дітей);
- «Знайомство з бібліотекою» (Борщівська ЦДБ);
- «Книги, що знають все і трохи більше», «Штурмани книжкових морів» (Заліщицька ЦДБ).
- пошуково-бібліографічні ігри, ігри-квести:**
- «На крутих віражах ДБА», «Штурмани книжкових морів», «Знатоки ідуть по сліду», «Формула пошуку, або як не загубитись в інформаційному просторі» (Заліщицька ЦДБ);
- «Відишукай знайомих», «Книга – джерело знань» (Копичинецька міська бібліотека для дітей);
- «Підкорювачі бібліотечного фонду», «Подорож до країни бібліографії» (Бучацька ЦБС);
- інформаційні дайджести:** «Книги – переможці літературних конкурсів», «Вернісаж довідкових видань», «Експрес-інформатор для допитливих» (Заліщицька ЦДБ);
- «Чорнобиль – наш гріх і біль», «Пам'ять про минуле творить майбутнє» (до 1030-річчя хрещення Київської Русі) (Бережанська ЦБС);
- «Віртуальні бібліотеки. Мандрівка сторінками сайтів дитячих бібліотек України», «Комп'ютерний мегаполіс. Пошук інформації в інтернеті» (Підволочиська ЦДБ);
- «У країні сучасних професій» (Монастирська ЦДБ)
- дні інформації:**
- «Якщо читати – то найкраще» (Почаївська міська бібліотека для дітей);
- «Журнали читаю – тому, усе знаю» (Бучацька ЦДБ);
- «Країна знань нам двері відчиняє», який включав: виставку книг «Обрії пізнання», бібліогід «1000 сходинок» та бібліографічну гру «Хто нас читає, той не програє» (Чортківська міська бібліотека для дітей №1);
- «Шевченківські лауреати 2018 року» (Заліщицька ЦДБ);

- «Жовто-блакитне знамено України – святиня народу» (Тернопільська ЦДБ);
- «Здорова людина – гармонійна країна» (Тернопільська міська ЦБС);
- «Знайомтесь: новинки в бібліотеці», «На хвилинку зупинись, на новинку подивись» (Чортківська міська бібліотека для дітей №2);
- «Хіт парад цікавих книг» (Підволочиська ЦДБ);
- «На всі випадки життя: корисні поради від А до Я» (Гусятинська ЦДБ);
- «Хто багато читає – той багато знає» (День знань), «Наша мова калинова» (Копичинецька міська бібліотека для дітей);
- «Книжкові цікавинки для тата, мами і дитинки», «Мій рідний край – частинка України», «Дитячі книги-ювіляри 2018 року» (Монастирська ЦДБ);
- «Книги, подаровані читачами», «Понад усе вони любили свій любий край» (Козівська ЦДБ);
- «Барвистий світ дитячої книги» (Скалатська ЦДБ);
- «Літературна Борщівщина», який включав перегляд літератури «Поети рідного краю» і огляд видань «Борщівський край багатий на таланти»;
- «Україна – шлях до свободи» (Скала-Подільська бібліотека для дітей)
- дні бібліографії:**
- «Повернувся на Україну на крилах своїх «журавлів» (130 р. від д. н. Левка Лепкого), «Репресовані письменники нашого краю» (Монастирська ЦДБ);
- «Для нинішнього і майбутніх поколінь» (Копичинецька міська бібліотека для дітей);
- «Тернопільщина у музиці, живописі та слові» (за краєзнавчими бібліографічними покажчиками) (Тернопільська міська ЦБС
- бесіда – знайомство «Довідковий апарат бібліотеки», бесіда – консультація «Довідковий фонд бібліотеки» (Підволочиська ЦДБ);
- «Подорож в країну каталогів і картотек» (Збаразька ЦДБ);
- «Чи знаєш ти історію міста» (Хоростківська міська бібліотека для дітей);
- за покажчиком «Дивосвіт рідної природи» (Чортківська міська бібліотека для дітей №2)

До відзначення 102-річчя боїв на горі Лисоня Бережанська ЦДБ провела **День краєзнавства** «Цікаві вісті про рідне місто», в рамках якого проведено бесіду-огляд «Лисоня – пагорб Слави» та гру-вікторину «Подорож по рідному місту».

Важливими для користувачів бібліотек залишаються **бібліографічні огляди та перегляди літератури:**

- «Бучач – перлина Тернопілля», «Моє улюблене хобі» (Бучацька ЦДБ);
- «Україна козацька», «Соборна пам'ять України» (Козівська ЦДБ);
- «Слава Крутів житиме в віках», «Зберігай традиції свого народу» (до свята Медового Спасу) (Монастирська ЦДБ);
- «Твої помічники енциклопедії, словники, довідники», «Книги, які знають все», «Подорожуємо літературними казками» (Почаївська міська бібліотека для дітей);
- «Літературний віночок», «Історія України в романах» (Тернопільська ЦДБ).

Підгаєцька ЦДБ підготувала серію інформаційних бюлетнів «**Знамениті українці**» та **перегляд видань** «За сторінками творів українських письменників».

Для популяризації нових надходжень Кременецька ЦБС використовує **віртуальні виставки «Знайомтесь: нові книги».**

Цикл заходів з інформаційної культури «Про книгу і бібліотеку» провела (Збаразька ЦБС).

Значно активізувалась в дитячих бібліотеках області **видавнича діяльність.** Для забезпечення відповідного рівня довідково-бібліографічного обслуговування не лише дітей, а й організаторів дитячого читання – вчителів, вихователів, батьків були підготовлені різноманітні **попереджувальні, бібліографічні довідки** кількості, яких зросла:

--«Герої не вмирають» (до Дня Героїв Небесної Сотні), «В Європу з Україною в серці» (до Дня Європи), (Тернопільська ЦДБ);

--«Під знаком історії. Світ Осипа Назарука» (до 135-річчя від дня народження), «Князь дитячої літератури» (до 115-річчя від дня народження Романа Завадовича), «Український Мікеланджело – Михайло Паращук» (до 140-річчя від дня народження) (Тернопільська міська ЦБС);

--«Між вільними вільна, між рівними рівна», «Волі народної дзвін» (до 100 -річчя битви під Крутами) (Гусятинською ЦДБ);

--«Тут юнь прекрасна і свята встелила землю в мить єдину» (до Дня пам'яті Героїв Крут), «УПА: історія нескорених», «Довіку не буде з мене раба...» (до 80-річчя від дня народження Василя Стуса) (Козівська ЦДБ).

Інформаційні буклети, пам'ятки: «Від прав дитини до прав людини» (5-9 кл.), «Ми за безпечний інтернет» (Збаразька ЦБС), «Природні дива Заліщищини» та «Обереги нашого дому».

Бібліографічні списки:

--«Організаторам дозвілля», «На допомогу бібліотекарям» (Заліщицька ЦДБ).

Інформаційні та рекомендаційні списки літератури:

--«Ювіляри року», «Дорогою перемоги» та «Підгаєччина в боротьбі за волю України»;

--«Національна символіка України», «Нові імена в українській літературі», «Народе мій! З тобою в далі солов'їні мені судилося іти» (до 120-річчя від дня народження В. Сосюри), «Країною фантастичних пригод», «Рідна фауна та флора оживає в їхніх творах» (Козівська ЦДБ);

--«П'ятикласникам про природу», «Що читати далі» (Почаївська міська бібліотека для дітей);

--«Дитина у світі права» (Тернопільська міська ЦБС);

--«Секрети смачної кухні», «Цікава історія» (Гусятинська ЦДБ);

--«Твої життєві цінності», «За здоровий спосіб життя» (Заліщицька ЦДБ);

--«Безцінний скарб української мови», «Природа – наш дім, а ми господарі в нім» (Мельнице-Подільська бібліотека для дітей);

--«Українське козацтво: вірність традиціям і сила духу», «Природа в художній літературі», «З неба і сонця наш прапор ясний» (Копичинецька міська бібліотека для дітей);

--«Герої сьогодення» (історія), «Земля і всесвіт» (природознавство), «Комп'ютер і ти» (інформатика) (Підволочиська ЦДБ);

--«Нові надходження до бібліотеки», «Читайте з нами українське» (5-9), («Азбука краси для юних панянок» (5-9), «Улюблені книги Ваших батьків», «Коли зроблено уроки», «Природа нам – як рідний дім» (Збаразька ЦБС);

--«Гетьмани козацької держави», «В гостях у матінки природи» (Тернопільська ЦДБ);

--«Дітям про князя дитячої літератури» (до 115-річчя від дня народження Р. Завадовича), «Діти – майбутнє України» (до Дня прав людини), «Твоє здоров'я у твоїх руках» (Зборівська ЦДБ);

--«Якщо друг у тебе є, життя радісним стає», «Країною фантастичних пригод», «Рідна фауна і флора оживають в їхніх творах» (Бучацька ЦДБ);

--«Люблю я свій край, цінюю його звичаї», «Небесна Сотня! Вічна слава Героям!», «Твори наших сучасників для дітей» (Монастирська ЦДБ).

Бібліографічно-методичні поради:

--«Із славного роду Барвінських» (до 130-річчя від народження В. Барвінського), «Слово, як зброя» (до 30-річчя відновлення «Просвіти» на Тернопільщині), «Знаменні і пам'ятні дати 2019 року» (Тернопільська ЦДБ);

--«Рік Божого слова в Україні» (Підволочиська ЦДБ);

--«Цвіт життя вони віддали Україні» (100 років бою під Крутами), «Україна пам'ятає – світ визнає» (85 років Голодомору в Україні), «Державність, вимріяна поколіннями» (100 років боротьби Української революції) (Монастирська ЦДБ)

З метою популяризації творчості письменників краю Тернопільська міська ЦБС підготувала **інформаційно-бібліографічний календар** «*Читаємо своє, читаємо найкраще*» (письменники краю – ювіляри року), а для отримання консультативної допомоги з проблемних питань виховання підготувала **пам'ятку для батьків** «*Азбука батьківства*».

Щоб бути освіченою, сучасною людиною необхідно багато читати, знати основи комп'ютерної грамотності. Бібліотекар Заліщицької ЦДБ вирішила запропонувати користувачам, учням 4-х класів місцевої гімназії **бібліотечний урок** «*Знання, які долають злами століть*» у формі діалогу, під час якого вела серйозну розмову про роль книги, бібліотеки, комп'ютера в інформаційному суспільстві. Учні давали обґрунтовані відповіді на питання бібліотекаря про значення книги і комп'ютера у їхньому житті, чи може комп'ютер замінити книгу, чи залишиться друкована книга у майбутньому. У жвавій дискусії присутні прийшли до спільної думки що книга і комп'ютер в наш час найавторитетніші джерела інформації, бібліотека – складова сучасних інформаційних систем, бо вона завжди була, є і надалі збережеться як інтелектуальний, інформаційний центр, популярне місце спілкування людей.

Незважаючи на всі проблеми, на активний розвиток електронних засобів, комп'ютерів, наше завдання переконати користувача, що ніщо й ніколи не замінить книгу та захоплюючий процес читання, адже полюбити книгу і читати змалку – означає на все життя відкрити для себе дивовижний світ. Тож, основне завдання бібліотек для дітей сьогодні – навчити дітей цінувати і любити книгу та відчувати в ній щоденну потребу, а бібліотека має стати для них мотиватором до читання корисної літератури, участі в різних заходах, конкурсах та спонукати їх до творчої самореалізації.

У. Формування документних ресурсів.

Каталогізування документів

Станом на 1.01.19 р. фонд бібліотеки налічує 109 871 прим. документів. У порівнянні з 2017 роком фонд бібліотеки зменшився на 3 168 документів.

Основною причиною зменшення книжкового фонду стало збільшення кількості вилучених документів. Загалом, у 2018 р. вилучено 5 633 прим. документів.

Таблиця №2. Поточне та ретроспективне комплектування

Надійшло примірників у 2018 році	
Назв	821
Примірників	2 445
<i>В т. ч. за джерелом надходження:</i>	
періодичні видання	547
книготорговельна мережа	1600
подаровані видання	184
видавництва	9
За програмою «Українська книга»	3
Згідно наказу МКУ «Щодо здійснення придбання україномовних книг для поповнення фондів публічних бібліотек»	95
інші джерела	7
<i>В т. ч. за видами:</i>	
книги та брошури	1875
газети та журнали	547
електронні документи	3

У 2018 році у фонд бібліотеки надійшло 2 445 документів: 1 875 прим. книг, 536 прим. журналів і 11 назв газет та 3 електронних документи.

Поповнення фонду бібліотеки книгами у 2018 році відбувалося з таких джерел:

- 1596 прим. книг придбано за кошти виділені з обласного бюджету (100 000 грн.);
- 3 прим. книг надійшло за державною програмою «Українська книга» (320 грн. 50 коп.);
- 95 прим. книг отримано згідно наказу МК України «Щодо здійснення придбання україномовних книг для поповнення фондів публічних бібліотек» (8 678 грн.);
- 49 прим. – подарунок письменників та видавництв (2 678грн. 00коп.);
- 67 прим. – книги отримані від ОУНБ (2 474грн.);

- 1 прим. – книга отримана від Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки ім. В. Г. Заболотного (м. Київ) (100 грн.);
- 10 прим. – книги отримані від обласних бібліотек України для дітей (Хмельницька, Миколаївська ОБ) (412,65 грн.);
- 10 прим. – книги отримані від фонду Миколи Томенка «Рідна країна» (700грн.);
- 1 прим. – книги отримані від Інституту енциклопедичних видань (85грн.85коп.);
- 22 прим. – книги отримані від випускників Тернопільської обласної школи мистецтв ім. І. Герети (2040грн.00коп.);
- 21прим. – книги отримані від Українського культурного фонду (2 835грн.);
- 16 прим. – книги отримані від користувачів бібліотеки (184грн.);
- 3 прим. – книги отримані з інших джерел (137грн.70коп.);

Крім цього фонд бібліотеки поповнився за рахунок передплати періодичних видань, зокрема 11 назв газет та 50 назв журналів на суму 19 585 грн. 61коп.

Всього у звітному році надійшло літератури на суму 120 646грн. 36коп.

Аналіз нових надходжень за галузями демонструє незадовільну кількість поповнення фонду книгами з сільськогосподарської тематики (9), техніки (81), природознавства (119), мистецтва і спорту (125). Найбільше поповнення фонду відбулося книгами художньої літератури (1 192 прим.), суспільно-політичної (421) та літературою для дошкільників та учнів 1 – 2 кл. (311 прим.).

Вся література оформлена відповідними актами про надходження книг у фонд бібліотеки, здійснено технічну та бібліографічну обробку документів.

За 2018 рік з фонду бібліотеки вилучено 5 633 документи. З них: книг – 4 669 прим., журналів – 953 прим., газет – 11 назв. По зношеності – 4669 прим., 964 – документи тимчасового зберігання.

Проаналізовано списки незадоволеного запиту читачів в районах області. Списки узагальнені та направлені в НБУ для дітей для подання пропозицій Державному комітету телебачення та радіомовлення України до перевидання цих книг видавництвами та включення їх до переліку книжкових видань, передбачених до випуску за державним замовленням. Перелік книг поданий за розділами: 1.Класики української літератури; 2.Сучасні українські письменники; 3.Зарубіжні письменники (в т.ч. російські); 4.Тематична література; 5.Довідкові видання.

З метою перекласифікації фондів бібліотеки з ББК на УДК працівниками відділу комплектування та обробки документів велась підготовча робота з впровадження нової класифікації, зокрема:

- проведено виробничі навчання «Особливості систематизації за УДК з урахуванням вікових особливостей користувачів», «Побудова та властивості УДК»;
- роздана документація на відділі: орієнтовна робоча схема УДК, зіставлення індексів ББК і УДК, рекомендації з впровадження УДК, поличні індекси.

У відділі впроваджена в роботу автоматизована бібліотечно-інформаційна система УФД (Бібліотека. Версія 3), проведена підготовка технічної бази для роботи у даній програмі, розпочата робота над створенням електронного каталогу.

На базі ТОУНБ, в рамках обласного семінару для працівників центральних бібліотек та бібліотек громад надано консультацію на тему «Особливості систематизації за УДК з урахуванням вікових особливостей користувачів мережі бібліотек для дітей». Підготовано консультацію «Особливості систематизації документів для дітей за УДК». Дана консультація надана під час заняття у «Школі сучасного бібліотекаря».

Крім того, протягом року надавались консультації міським та сільським бібліотекам області з переведення фондів на УДК.

Здійснено 18 переглядів нової літератури. До Всеукраїнського тижня дитячої книги оформлено виставку нових надходжень «Увага! НЛЮ. Нові літературні об'єкти».

Подавалась інформація про нові надходження на сайт бібліотеки в розділі «Нові надходження», «Автор дарує книгу», «Бібліотека вдячна». В розділ автор дарує книгу подані нові імена: Смоляк Олег, Кардаш Микола, Небесна Оксана, Клименко Віра, Кічура Леся, Кірик-Радомська Людмила, Малецька Любов, Тимчук Володимир, Гранд Михайл, Антошак Микола, Кушнірик Богдан, Кульчицька Зоя, Зарівна Теодозія, Смик Олександр, Орляк Леся. Поновлена інформація про нові журнали для дітей та к/д читання.

Працівниками ВКОД проведено виробничі навчання за темами «Книга року–ВВС 2018», «ТОП 10 найкращих книг 2018».

VI. Зберігання документних ресурсів

Протягом звітного року особливу увагу було приділено роботі із збереження бібліотечного фонду. Проводились заходи спрямовані на забезпечення активного використання бібліотечних фондів, шляхом організації вільного доступу до них користувачів та профілактичні заходи щодо збереження та запобігання псуванню документів, зокрема:

- очищення фонду основного книгосховища від застарілих та зношених документів;
- перегляд фонду відділів обслуговування на предмет виявлення дублетної літератури та видань, які потребують ремонту;
- бесіди з користувачами щодо збереження бібліотечного фонду та визначення критеріїв компенсації втрачених видань;
- контроль за своєчасним поверненням користувачами книг, особливо цінних видань шляхом ведення картотеки-індикатора цінних та рідкісних видань;
- організовано 7 переглядів та виставок літератури, з метою популяризації фондів основного книгосховища;
- переведено на УДК весь фонд художньої літератури;
- впорядковано фонд одного примірника.

Крім того, протягом року працівниками відділу книгозберігання, гігієни та реставрації фондів організовано 9 переглядів літератури «Увага, нові книги!»,

здійснено 52 підбірки книг та періодичних видань для оформлення книжкових виставок і тематичних полиць у відділах обслуговування користувачів, відремонтовано 197 примірників книг.

З метою вивчення ефективності використання книг розділу **5. Охорона здоров'я. Медичні науки** здійснено аналіз наповненості та використання фонду даного розділу.

Мета аналізу : Вивчення укомплектованості та використання літератури з питань охорони здоров'я та медицини.

Вивчення проводилось статистичним методом. Переглянуто близько 850 примірників книг даної тематики фонду основного книгосховища.

Дані вивчення показали:

Всього	Видано 1-5разів	6-10 разів	Більше 10р.	Не використ.
850	324	246	221	49

В основному читали твори про здорове харчування, про користь і шкоду різних «модних» дієт, про лікувальні та лікарські рослини та способи приготування лікарських препаратів, про шкідливі звички. Зокрема:

- Гжеляк А. Цукерки
- Зубицька Н. Усе знадобиться, що в землі коріниться. Секрети зеленої планети.
- Кепрару Е. Кепрару Г. Мати й дитина.
- Навроцька Г. Це треба знати всім.
- Скачко Б. Грип. Профілактика, раціональне лікування, повноцінна реабілітація.
- Сокол Є. Круглякова Н. Як бути красивою
- Ягодинський В.Н. Учням про шкідливість нікотину й алкоголю.
- Эвенштейн З.М. Здоровье и питание.

В ході вивчення виявлено дублетні видання, книги які не користувалися попитом, відібрано на ремонт 24 книги. Знято з полиць 58 примірників зношених і дублетних видань. Відібрано незаслужено забуті книги і передано на обслуговуючі відділи для видачі користувачам.

Висновки:

З метою пропаганди книг даної тематики здійснити такі заходи:

1. Проводити інформаційні огляди для ознайомлення працівників бібліотеки, керівників дитячого читання, користувачів про книги, які є в наявності.
2. Систематично організовувати виставки книг даного розділу.
3. Внести пропозицію перед адміністрацією щодо укомплектування новою літературою з питань охорони здоов'я.

II. Програмно-проектна діяльність бібліотеки

Значна частина роботи з користувачами у 2018 році проводилась в рамках розроблених проектів та програм, а саме:

- «Територія Закону і права» (детально про заходи у розділі Морально-правова освіта дітей та підлітків);
- «Бібліотека обличчям до сім'ї» (Детально про заходи у розділі Діяльність на допомогу відродженню сімейного читання. Робота з батьками с. 28);
- «Від малюка до школяра» (Детально про заходи у додатку
- «Конструкторського бюро бібліотекарів» (проект професійного партнерства обласних бібліотек для дітей Івано-Франківської, Львівської, Тернопільської та Хмельницької областей) (Детально про заходи у додатку

Протягом 2018 року в Тернопільській обласній бібліотеці для дітей проводилась активна робота в рамках **проекту «Файне єднає»**, який стартував у кінці 2017 року і реалізовується за сприяння Міжнародної організації з міграції (МОМ) в Україні та фінансування ЄС.

Проект спрямований на залучення широкого кола членів громади (місцеві жителі, ВПО, національні меншини, різні етнічні групи, люди з особливими потребами та ін.) до участі у соціальних заходах, організованих працівниками бібліотеки та партнерами, які на волонтерських засадах долучаються до їх проведення.

За час дії проекту організовано низку соціальних заходів, які користуються попитом як серед місцевих мешканців, так і серед нових жителів «файного» міста. (детально про заходи у додатку).

Результати проекту в цифрах:

- Проведено заходів – 132;
- Щомісячно до організації та проведення заходів було задіяно 15 – 20 осіб;
- Залучено учасників – 3 825 осіб;
- Непрямих бенефіціарів – 7 500 осіб;
- З них ВПО – 1 239 осіб;
- Відео-сюжетів на телеканалах – 9;
- Радіо ефірів – 12;
- Опубліковано статей – 33: інтернет-видання – 28, друковані – 5;
- Долучено волонтерів – 29.

В результаті співпраці з МОМ в Україні Тернопільська обласна бібліотека успішно реалізувала проект «Файне єднає», що дозволило нам підвищити рівень популярності бібліотеки у громаді, значно покращити матеріально-технічну базу, якість надання послуг, розширити їх асортимент, враховуючи інтереси не тільки відвідувачів дітей, але й різних вікових та соціальних груп, які мають потребу у безкоштовних послугах.

Зробити бібліотеку яскравою, справити враження на сучасного користувача, показати нестандартний зміст і форму, внести ауру новизни – завдання не з легких.

Впродовж багатьох років у книгозбірні проводиться робота із впровадження інноваційних послуг для дітей. Набутий досвід дає можливість бібліотекарям організовувати комплекс заходів, спрямованих на пізнання дитиною

навколишнього світу, активізацію її пізнавальних можливостей та розвиток інтелектуального потенціалу.

Ранній розвиток малюка – це радісне і яскраве дитинство, наповнене веселими подіями, цікавими знайомствами, новими знаннями та уміннями, що закладає міцний фундамент на все подальше життя.

У 2018 році у відділі продовжував успішно реалізовуватися проект «Від малюка до школяра». Проект спрямований на всебічний розвиток маленької особистості, адаптацію дітей до дитячого садка і школи, навчання правилам поведінки в колективі, – отримання знань, вмінь і навичок, необхідних для кожного конкретного віку. Такі підготовчі заняття з дітьми перед школою є необхідністю для їхнього подальшого успішного навчання в школі.

Заходи для дітей проводимо в ігровій формі, тому що гра – це особливий спосіб освоєння зовнішнього світу, який дозволяє зрозуміти, запам'ятати, систематизувати отриману інформацію на доступному рівні.

Взявши до уваги вікові особливості дитячої аудиторії, в рамках проекту «Від малюка до школяра» бібліотекарі створили дві групи з дошкільнят: «Бібліокіндери» (1 – 3 роки) та «Бібліознайки» (4 – 6 років).

Протягом року для обох вікових груп проведено 55 заходів, кількість відвідувань – 360: діти – 184; дорослі – 176.

VIII. Використання інформаційних технологій

Тернопільська обласна бібліотека для дітей постійно реагує на зміни в суспільстві, трансформує свої функції задля максимального задоволення інформаційних запитів, потреб, інтересів користувачів, поліпшення бібліотечного обслуговування, розширюючи інноваційні форми діяльності, зокрема в напрямку впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Використання інтернет-ресурсів служить заповненню прогалін у комплектуванні, оперативному пошуку різної інформації, урізноманітненню форм масової роботи бібліотек, соціальному партнерству книгозбірні.

Маючи у своєму розпорядженні понад 30 комп'ютерів, підключених до мережі інтернет та іншу мультимедійну техніку наша бібліотека має можливість надавати сучасні сервісні послуги: користування мережею інтернет, WI-FI, запис інформації на електронні носії, друк на принтері, сканування, копіювання документів. В цілому, використання сучасних технологій в обслуговуванні користувачів не тільки підвищує ефективність використання ресурсів книгозбірні, а й полегшує доступ користувача до інформації, підвищує престиж та привабливість бібліотеки.

Позитивним у роботі бібліотеки було і те, що у 2018 році розпочалася робота з автоматизації бібліотечних процесів. З жовтня бібліотека працює у програмі УДФ Бібліотека, що дозволяє здійснювати електронний опис документів, обробку інформації, об'єднання її у єдину інформаційну систему – електронний каталог та електронні картотеки.

Під час літніх канікул в інтернет центрі бібліотеки працювала «Літня IT-School», в рамках якої відбулося 30 занять з комп'ютерної грамотності для дітей 9 – 12 років. В ході занять учасники школи знайомились з різноманітними програмами, зокрема Microsoft Word, Microsoft Publisher, Microsoft Excel, вивчали основні функції даних програм, виконували практичні завдання зі

створення файлу та папки, очищення кошика, оформили та редагували тексти, вставляли малюнки з Інтернету, створювали таблиці, графіки, вибирали шаблони, створювали вітальні листівки до свят.

Крім того, дізнатися багато цікавих та актуальних новинок зі сфери інформаційних систем та поринути у світ комп'ютерних технологій відвідувачі інтернет центру мали змогу під час інформаційних годин «У комп'ютерному світі» та «Лабіринтами комп'ютерних цікавинок», бесіди-застереження «Особливості спілкування у віртуалі: онлайн-безпека» та «Комп'ютерні ігри в мережі Інтернет», міні-уроку «Небезпеки в Інтернеті», інформаційної хвилинки «Чому @ називають собачкою», години спілкування «Вплив комп'ютерних ігор на дітей», майстер-класу з обробки світлин «Креативний фотопростір» та ін.

Протягом кількох років в обласній бібліотеці для дітей відбуваються **заняття з основ програмування** для дітей 9 – 11 років в рамках **проекту Code Club UA** (Всеукраїнська мережа безкоштовних факультативних волонтерських клубів кодування). Щотижня в інтернет-центрі книгозбірні волонтери навчають дітей створювати власні анімовані та інтерактивні програми (історії, ігри, анімації, музику тощо), якими можна обмінюватись всередині міжнародної спільноти, що поступово формується в мережі Інтернет. Загалом, протягом року відбулося 32 заняття.

Бібліотека постійно працює над наповненням та редагуванням розділів і рубрик сайту інформацією, яка буде цікавою та корисною нашим користувачам, зокрема:

- ✓ у рубриці «Бібліографічна служба інформує» створено новий підрозділ «Добірка матеріалів до Міжнародного дня рідної мови», «Сценарії випускних вечорів», «Сценарії до Дня матері»;

- ✓ створено нову рубрику «Календар заходів на місяць»;

- ✓ наповнено розділи «Ресурси для батьків» та «Аудіоказки» (Казкова радіохвиля);

- ✓ кожного тижня відбувалось оновлення розділу «Книга тижня» та «Книгоманія» («Радимо прочитати»);

- ✓ у розділі «Про нас пишуть» в рубриці додано посилання на 67 інтернет-видань та 20 – на друковані видання;

- ✓ наповнено рубрику «Скарбничка методиста» у розділі «Професійні новини» рекомендаціями щодо надання бібліотечних послуг в умовах об'єднаних територіальних громад та нормами книговидачі на одного бібліотекаря;

- ✓ розділи «Нові надходження» та «Автор дарує книгу» доповнено 34 новими інформаційними повідомленнями;

- ✓ у розділі «Письменники-ювіляри» створено десять нових підрозділів та розміщено 44 біографії зарубіжних та українських авторів;

- ✓ у розділі «Новини» розміщено 268 інформацій про бібліотечні заходи.

У 2018 році на сайті відредаговано розділи: «Наші партнери», «Оголошення та анонси». Про те, що сайт бібліотеки є популярним серед користувачів свідчить число відвідувань його сторінок, яке у 2018 році становило 148 385.

Протягом звітного року проводилось наповнення блогу «Поглянь у майбутнє» (<http://look-future.blogspot.com>), який інформує наших користувачів про основні

напрямки діяльності проекту «Поглянь у майбутнє». За рік на блозі розміщено 52 інформації. Також, створено розділ «Відгуки в блозі».

Також, популярними серед відвідувачів є заходи з використанням мультимедійного пристрою **Kinect Xbox 360**. У 2017 році заняття на «Kinect-майданчику» відвідали 178 користувачі від 4 до 16 р.

ІХ. Рекламно-інформаційні заходи

Рекламна діяльність бібліотеки – один з найважливіших засобів формування іміджу установи, популяризації її послуг серед громади та залучення нових користувачів.

З метою ознайомлення користувачів з асортиментом послуг, які надає бібліотека, працівниками книгозбірні проведено понад 30 екскурсій.

Також, велика увага приділялась **співпраці з різними установами та громадськими організаціями**: загальноосвітніми, дошкільними закладами, Обласним комунальним будинком для дітей шкільного віку, Спеціалізованою школою-інтернатом для дітей з вадами слуху, Головним управлінням Національної поліції у Тернопільській області, Центром дитячої та юнацької творчості, музичним училищем ім. Соломії Крушельницької, обласною організацією Національної Спілки письменників України, Головним управлінням юстиції у Тернопільській області, Службою у справах неповнолітніх та дітей Тернопільської міської ради, Тернопільським місцевим центром безоплатної вторинної правової допомоги, місцевими видавництвами, Обласною організацією Товариства Червоного Хреста, Центром Здоров'я, молодіжними організаціями «Спілка української молоді», «Пласт», ГО «Інформаційно-правовий центр «Права людини», ГО «СІТ» (студентська ініціатива Тернополя), ГО «Терен», ГО «Молодіжний центр «Тернопіль» тощо.

Активна робота працівників бібліотеки та тісна співпраця із засобами масової інформації дозволяє формувати позитивний імідж установи, інформувати громадськість міста про нові послуги, що безперечно привертає увагу громади до бібліотеки та сприяє збільшенню кількості відвідувачів книгозбірні.

Про роботу бібліотеки у 2017 році опубліковано 53 інтернет-публікації, 12 статей у місцевих друкованих виданнях, 11 репортажів на радіо, 6 відеосюжетів на телебаченні.

Працівники бібліотеки активно працюють над створенням та розповсюдженням друкованої рекламної продукції – візитівок, оголошень, прес-релізів, запрошень, пам'яток читача, буклетів.

Працівниками відділу комплектування та обробки документів здійснено віртуальне анкетування на сайті бібліотеки «Книга в моєму житті», розроблено бюлетень нових надходжень у вигляді закладок «Радимо прочитати», «Bibliofresh».

Анонси про майбутні події та інформація про заходи, які відбувались в проекту «Файне єднає» постійно розміщувались на сторінці проекту у Facebook, що сприяло залученню ширшого кола тернополян до участі у них.

На каналі Тернопільської обласної бібліотеки для дітей у YouTube долучено 10 відеосюжетів про діяльність установи.

Крім того, з метою популяризації роботи бібліотеки створено ряд мультимедійних презентацій та відеороликів, розміщених на сайті, блогах та на сторінці бібліотеки у You Tube. *(Детальніше у розділі 8. Використання інформаційних технологій).*

Х. Управління колективом та матеріально-технічна база. Організація управління. Соціальний розвиток колективу

Протягом звітнього року проводилась робота з розробки регламентуючої та технологічної документації:

- переглянуто та доповнено пакет документів про платні послуги;
- поновлено чинні та складено посадові інструкції на нових працівників;
- ознайомлено нових працівників з «Правилами внутрішнього трудового розпорядку».

Велась робота з підвищення кваліфікації працівників бібліотеки, зокрема:

- виробничі навчання «Книга року – ВВС», «Нові імена в українській літературі», огляди нових надходжень за державною програмою «Українська книга» та державною програмою розвитку та функціонування української мови, а також «Новинки літератури – 2017»
- огляди-презентації фахових видань;
- тренінги для нових працівників щодо пошуку інформації в ТОБД;
- звіти працівників бібліотеки про участь у конкурсах, тренінгах, навчальних поїздках;
- виробничі навчання з проблемних питань у структурних підрозділах.

На раді при директорі обговорювались такі питання:

- контроль та аналіз виконання основних показників та основних завдань, підведення підсумків роботи за місяць, квартал, рік;
- участь працівників бібліотеки у конкурсах та тренінгах;
- інформування працівників бібліотеки про оголошені гранти на кращий бібліотечний проект;
- аналіз та оцінка планово-звітної, технологічної документації, обговорення та вирішення проблем, визначення та вирішення перспективних напрямків діяльності закладу;
- аналіз семінарів, загальнобібліотечних заходів, творчих акцій;
- вирішення поточних питань.

У 2017 році активна участь бібліотеки у грантовій діяльності сприяла значному покращенню матеріально-технічної бази установи. Зокрема, завдяки коштам Євросоюзу, наданими МОМ в Україні для реалізації проекту «Файне єднає» бібліотека отримала нові технічні засоби: ноутбук – 1 шт., колонки для ноутбука, мультимедійний проектор – 1 шт., екран для проектування – 1 шт., система озвучення з караоке – 1 шт., мікрофони – 2 шт., відеокамера – 1 шт., павербанк – 1 шт., фліпчарт – 1 шт. та ін.

Проектом передбачено низку заходів за межами бібліотеки, тому, отримано засоби для проведення вуличних акцій; палатки – 3 шт., мобільні столи – 3 шт., мобільні стільці – 20 шт., туристичне та спортивне обладнання, настільні ігри, планшети для пісочної анімації, дитячі меблі, ростову ляльку, розвиваючі ігрові

килими, кубик «Сома», розхідні матеріали для роботи «Бібліоняні» та проведення майстер-класів:пластилін Play-do, кінетичний пісок, кольоровий папір, клей, бісер, писачки, тканина тощо. Загалом, на реалізацію проекту «Файне єднає» від Міжнародної організації з міграції бібліотека отримала різноманітні засоби на суму понад 320 тис. грн..

Видавнича діяльність

Додаток № 1

№ п/п	Назва видання	Виконавець
1.	Аналітично-статистичний огляд «Бібліотеки для дітей Тернопільщини: рік 2017»	НМВ
2	Бібліографічний нарис «Просвіта – світло, що не згасне» (до 150-річчя товариства «Просвіта»)	ІБВ
3.	Інформаційний бюлетень «Хай в серці кожної дитини живе любов до України» (15 причин любити Україну) (До дня незалежності України)	ІБВ
4.	Попереджувальна бібліографічна довідка «Перший бургомістр-українець» (До 180-річчя від дня народження В. Лучаківського)	ІБВ
5.	Анотований інформаційний список «Книги – ювіляри 2018»	ІБВ
6.	Інформаційний список «Юні таланти Тернопілля» (До Міжнародного дня захисту дітей)	ІБВ
7.	Інформаційний список «Нові надходження з теорії та методики виховання» (для класних керівників, вихователів загальноосвітніх шкіл м. Тернополя за 2018 рік.)	ІБВ
8.	Календар «Знаменні і пам'ятні дати 2019 року»	ІБВ

Заходи в рамках проекту «Від малюка до школяра»

«Бібліокіндери» (1 – 3 роки): проведено **33** заходи, відвідали **232** учасники, серед них: діти – **120** осіб, дорослі – **112** осіб.

Розвиток мовлення, дрібної моторики рук, сенсорики (органів чуття), логічного мислення, пам'яті, уваги та творчих здібностей.

Цикл розвиваючих ігор «Слідами М. Монтесорі» (ігри з крупами та піском)

Гра «Малюємо казку». Героїв улюбленої казочки «Колобок» зобразили наші маленькі користувачі, які завітали на заняття із **сипучої анімації «Малюємо казку на піску»**. Малеча була в захопленні від нового цікавого заняття, а тому й наша «пісочна казочка» вдалася на славу.

Гра «Нагодуй колобка». Він від баби втік і від діда втік... Втоmlений та голодний після довгих мандрів, улюбленець дівчор Колобок, «прикотився» і до нашої бібліотеки. Нагодувати рум'яного пустуна зголосились маленькі «Бібліокіндери». Набравши повні долоньки крупи, діти «пригостили» Колобка квасолькою, гречкою та кукурудзою, а заодно помасажували зернятами ручки та пальчики. Допитливі малюки також пригадали й інших

персонажів казки «Колобок», а на завершення ще й порозминались під веселу музику.

Гра «Пересипаємо ложкою». Гречані, пшеничні, рисові, манні... Про відмінний смак і харчову цінність представників родини «злакових» ходять легенди. Але далеко не всі знають, що крупи є корисним, а головне – доступним матеріалом для розвиваючих ігор і навіть для масажу! Переконались у цьому і наймолодші читачі нашої бібліотеки, які взяли участь у грі «Пересипаємо ложкою».

Спершу малюки насипали круп'яну суміш у скляночки, після чого масажували нею свої долоньки.

Гра «Їстівне намисто». Незвичайні прикраси виготовили читайлики відділу, які взяли участь у грі «Майструємо намисто». Бусинки для диво-біжутерії юні винахідники зробили із різнобарвних коктейльних паличок, розрізавши їх на маленькі шматочки.

Гра «Басейн для пальчиків». «Хто шукає, той завжди знайде» - саме за таким принципом діяли маленькі учасники розвиваючої гри «Басейн для пальчиків». У строкатій суміші із пшеничних, кукурудзяних, гречаних круп «заховались» маленькі іграшки. Дістаючи забавки, малюки одночасно масажували долоньки і раділи кожній новій знахідці.

Гра «Чарівне сито». Перед учасниками гри «Чарівне сито» було розставлено великі посудини, у яких знаходився пісок і маленькі різнокольорові бусинки. Із допомогою невеличких ситечок, дітки пересіювали суміш таким чином, щоби у піску не залишилось жодної бусинки.

«Ігри зі шнурками». Звичайне шнурування сприяє розвитку уваги, логічного мислення і навіть готує руки до письма. «Ігри зі шнурками» – учасниками веселої гри під такою назвою стали наймолодші читачі нашої книгозбірні. Під пильним оком матерів та працівників бібліотеки, малюки робили свої перші спроби зашнурувати черевички, а також, як уміли, допомагали та підтримували одне одного у цій нелегкій справі.

Гра «Вилavimo з води». Ні для кого не секрет, що улюбленим хобі багатьох тернопольян є риболовля. Цю традицію перейняли і наймолодші мешканці міста, завітавши до бібліотеки на гру «Вилavimo з води». «Озброївшись» невеличкими ситечками, малюки вправно діставали із води яскраві фігурки, щиро радіючи кожній новій знахідці.

Цикл заходів «Цікаві малювалки»

Малювання пальчиками «Засвіtimo вогники на ялинці». Яскравими декораціями прикрасили ялиночку наші маленькі відвідувачі, які взяли участь у розвиваючому занятті «Засвіtimo вогники на ялинці». З допомогою фарб і власних рученят, малюки створили милі новорічні композиції, а також отримали масу позитивних емоцій від спілкування з ровесниками.

Малювання пальчиками «Осінній дощик». Найменші поціновувачі живопису. разом зі своїми матусями взяли участь у заході під назвою малювання пальчиками «Осінній дощик», під час якого навчилися створювати справжні художні шедеври із допомогою власних рученят. Спершу дітлахи підібрали потрібний колір фарби, і вже за мить на аркушах паперу з'явилися різні краплинки дощику. Закінчилось заняття рухливими вправами, які допомогли маленьким непосидам відновити сили після напруженої творчої праці.

Малювання ватними паличками «За вікном летить сніжок». Малювання ватними паличками (пуантилізм) – це природній проміжковий етап між малюванням пальчиками та пензлем. Освоїти такий різновид художньої техніки вдалося нашим маленьким читачам, які взяли участь в заході малювання ватними паличками «За вікном летить сніжок». Використовуючи ватні палички та гуашеві фарби, дітки малювали зимові пейзажі. Важливо при цьому не обмежувати малюка у прояві емоцій, дати можливість відобразити свої враження від навколишнього світу, передати образи уяви, втіливши їх за допомогою різноманітних матеріалів у реальні форми.

Малювання квачиком «Для мами букет мімози». Маленькі відвідувачі бібліотеки освоїли техніку малювання квачиком. Для своїх матусь вони створили чудові композиції із зображенням гілочки пахучої мімози, що є символом ніжності і весняного цвітіння.

Малювання крупами «Ведмедик - неваляйко». Учасники творчого заняття малювання крупами «Ведмедик - неваляйко» робили аплікацію з манної крупи у вигляді милого пухленького ведмедика.

Малювання виделкою «Веселе сонечко». Нетрадиційну техніку малювання освоїли наймолодші читачі, які взяли участь в заході малювання виделкою «Веселе сонечко» із циклу занять за методикою М. Монтесорі. Отримавши роздатковий матеріал, малюки доповнили силует сонця, намалювавши йому очка, носик та ротик. А щоб «світило» ще довго тішило нас теплом, юні художники домалювали йому промінчики, використовуючи при цьому фарби відповідного кольору та столові виделки.

Малювання листочками «Осінні дерева». Дітки разом з матусями взяли участь в заході малювання листочками «Осінні дерева». З допомогою пензликів, фарб, справжнього і паперового листа, малюки створили для дерев «осінній гардероб».

Розвиваючі ігри

Гра «Цікава ферма». Наймолодші читачі,

стали учасниками веселої розвиваючої гри «Цікава ферма». Для початку малюкам потрібно було назвати тваринок, зображених на аркушах паперу. Із цим завданням дітки впорались на відмінно. Трохи важче було «нагодувати» звірят, але із допомогою інтерактивної дошки, малюки все ж змогли підібрати «потрібні продукти» для кожного представника зоосвіту.

«Малюнок з пазлів». Історія улюбленої дитячої головоломки розпочалась ще у 1761 році в Англії. З того часу минуло не одне століття, але і сьогодні психологи виокремлюють складання пазлів, як один з найбільш корисних та безпечних видів дозвілля. Такої ж думки бібліотекарі, які запросили малюків віком 2-3 роцків на заняття під назвою «Малюнок з пазлів». Картинки обирали – кожен на свій смак.

Гра «Сорока». Чого взимку нам бракує найбільше? Мабуть сонячного тепла і дзвінкого пташиного щебету. Та є серед «пернатих» сміливці, яким не страшний зимовий холод. Чи не найяскравішою представницею цих смільчаків є сорока-білобока. Саме про цю пташку розповіли бібліотекарі маленьким учасникам розвиваючої гри «Сорока». Дітки розглядали зображення пташки, обговорювали особливості поведінки, раціон «строкатої красуні». А оскільки сорока любить усе яскраве й блискуче, то малюки виготовили для неї «сяючі іграшки» з пластикових фігурок та фольги.

Гра «Чарівні палички». З допомогою паличок можна не тільки навчитись рахувати або виконувати математичні дії, але й багато різного цікавого можна скласти. Маленькі бібліокіндери, учасники гри «Чарівні палички», проявивши свою творчу фантазію, склали хатинки, ялиночки, драбинки та ще багато різного цікавого.

«Пісочна країна». М'якенький, податливий і надзвичайно приємний на дотик, а ліпити з нього можна що завгодно – це кінетичний, або як ще кажуть – живий пісок. Із ним «познайомились» маленькі відвідувачі заняття «Пісочна країна». Нашим улюбленим пізнайкам дуже сподобалось ліпити різноманітні фігурки та чудернацьких істот з незвичного, «слухняного» матеріалу.

Майстер-клас із виготовлення аплікацій «Паперові фантазії». Викроївши із кольорового паперу деталі, малюки дбайливо намащували клеєм кожен шматочок. Кропітка робота дала свої результати – дівчатка та хлопчики склали із різнокольорових кружечків цікаву гусеницю.

Творча студія «Пластилінографія». Юні скульптори, «озброївшись» наборами різнобарвного пластиліну, ліпили іграшкового

сніговики, гусениці, піраміди та багато ін. Спільна робота і гарний результат принесли масу задоволення маленьким чомусикам. Такі заходи сприяють удосконаленню навичок ручної праці засобами ліплення, розвивають творчі здібності та дрібну моторику у дітей.

Традиційно, кожне заняття завершувалося веселою **руханкою**.

«Бібліознайки» (4 – 6 років): 22 заходи, відвідали 128 учасників, серед них: діти – 64 особи, дорослі – 64 особи.

Розвиток пам'яті, уваги, уяви, логічного мислення, математичних навичок, розвиток мовлення, читання, творчих здібностей та психологічну підготовку до навчання.

В рамках реалізації проекту для малюків проведено наступні заходи.

Цикл природознавчих мандрівок «Природи щедрий дивосвіт»

Навчально – ігрова мандрівка «Тварини холодних країв». З допомогою інтерактивної дошки, бібліотекар ознайомила діток з особливостями клімату та живої природи таких місцевостей, як Антарктида, Арктика, Тундра, Тайга. Малюки захоплено розглядали зображення тюленя, моржа, пінгвіна, білого ведмеда, північного оленя та інших екзотичних мешканців холодних країв. Закріпити нові знання дітворі допоміг навчально-ігровий плакат, який потрібно було

доповнити спеціальними наліпками, а також читання книги про пригоди пінгвіненяти на ім'я Боб.

Інтегроване заняття «Морське царство». В глибинах Морського царства побували наші юні читайлики, які взяли участь в інтегрованому занятті «Морське царство». Під час заходу дітки шукали на глобусі моря та океани, переглядали зображення спочатку річкових, а потім морських мешканців, дізнавались про особливості поведінки та природні потреби кожного з них, а також

відгадували веселі інтерактивні загадки. Усіх, кого не втомила морська подорож, бібліотекарі запросили до розфарбовування віртуальної розмальовки.

Космічна мандрівка «Світить ясно у віконце золотава зірка – Сонце».

космічну мандрівку під назвою «Світить ясно у віконце золотава зірка – Сонце» вирушили наші допитливі читайлики. Для чого і кому світить, як виглядає зблизька і чому ніколи не згасає «золотава зірка» – ці та багато цікавих фактів дітки дізнались із розповіді ведучої, фото та відеосюжетів, відображених на інтерактивній дошці. А з допомогою глобуса і звичайної настільної лампи учасникам заходу вдалось відтворити процес освітлення і зігрівання земної

кулі сонячними промінчиками.

Природознавча мандрівка «На лісовому перехресті».

Для наймолодших читайликів пройшов пізнавальний захід «На лісовому перехресті». Пригадати «лісових мешканців» малюкам допоміг відеосюжет «Тварини українських лісів». Головні правила поведінки у лісовій зоні освоювали граючись: одне вивчене правило = один зав'язаний вузлик на стрічці. Ті, кого не втомила віртуальна лісова екскурсія із задоволенням відгадували загадки і складали пазли із зображенням різноманітних тварин.

Медіа-подорож «Цікавинки про тваринок», та майстер-клас із виготовлення фігурок з гіпсу.

«Цікавинки про тваринок» розповіли бібліотекарі малюкам, які взяли участь у медіа-подорожі, приуроченій до Міжнародного дня захисту тварин. Діти залюбки називали своїх улюблених лісових мешканців, шукали зображення диких звірів на яскраво ілюстрованих сторінках книг. А от про те, як виглядають і якою мовою «спілкуються» між собою господарі африканських саван, «мандрівники» дізнались із цікавого та пізнавального відеоролика. Тваринок, які

сподобались найбільше, діти змогли забрати собі додому... А точніше – їх гіпсові копії з магнітиком, виготовлені власноруч).

Природознавча мандрівка «Їжачкова комора». У сонячний жовтневий день наших читайликів гостинно зустріла затишна «Їжачкова комора». Дітки із задоволенням послушали розповідь бібліотекаря про особливості осінніх місяців, а також про підготовку лісових звірят до зимівлі. А хто був уважний, той легко впорався із завданнями вікторини і почувався впевнено

під час хитрої дидактичної гри «Четвертий зайвий». За чемність та кмітливість дітлахи отримали смачні гостинці від їжачка та білочки.

Цикл пізнавальних заходів

Брейн-ринг «Мовні перлинки для кмітливої дитинки». До Міжнародного дня рідної мови у відділі було проведено брейн-ринг «Мовні перлинки для кожної дитинки». Зручненько вмостившись навпроти інтерактивної дошки, дітки виконували цікаві завдання, розгадували складні ребуси, а також спілкувались на улюблені теми, удосконалюючи знання рідної мови.

Гра мандрівка «Відгадаймо усіх казкових героїв». Добра, мудра, чарівна казка завжди була у пошані. Її із задоволенням слухають діти і дорослі. Казки бувають різні – довгі і короткі, веселі й чарівні, написані автором, або ж складені народом. Проте у всіх казок є одна спільна риса – мудрість. І особливо це проявляється у народній казці. У відділі відбулась гра-мандрівка «Відгадаймо усіх казкових героїв», під час якої дітки пригадували улюблені казочки, обговорювали їх персонажів. А з допомогою міні-лялькового театру малюки розіграли в ролях казку «Рукавичка» і переглянули однойменний мультфільм.

Мультимедійна мандрівка «У шапці-невидимці Миколай несе гостинці». Напередодні дня Святого Миколая, у відділі відбулась мультимедійна мандрівка під назвою «У шапці-невидимці Миколай несе гостинці». Разом із бібліотекарем дітки творили казку з допомогою пальчикового театру, бавились в захопливу гру «Час подарунків», а також дивились мультфільм про Святого Миколая. Наприкінці заходу малечу очікувала приємна несподіванка –

посилка від Чудотворця з гостинцями для найчемніших.

Заходи у співпраці зі Спілкою Української молоді.

Вже кілька років триває тісна співпраця із Тернопільською міською організацією Спілкою Української молоді. Маленькі читачі нашої бібліотеки (3 – 5 років) та юнацтво завжди з нетерпінням чекають неділі. Традиційно в цей день спілчани влаштовують для юних тернополян сходи, які щоразу присвячені новій актуальній темі.

Протягом року у партнерстві зі Спілкою Української молоді проведено **16** заходів, які відвідали **488** дітей та **76** батьків. Усі сумівські сходи були веселими та цікавими: з розмовами, іграми, мультфільмами та ручними роботами.

Сумівські сходи «Про Заповіді Божі»

Кожна людина, незалежно від своєї віри, повинна ставитися до Божих заповідей з повагою та завжди намагатись слідувати їм, бо в них зазначається те, як можна зробити світ кращим. В гурті під час недільних сходів сумівці слухали повчальну бесіду про катехизацію, вчилися пізнавати світ, любити один одного і цінувати другове плече.

Сходи «Пізнання та любов до України» по-сумівськи

Тернопільське юнацтво вивчало Закони Молодшого Юнацтва СУМу. Учасники вчилися нового, закріплювали старі знання, дивились мультфільм, говорили про міста та області України, де є сумівці, вчили банс (рухливий танець) «Козачок» та робили останні зимові смачні ручні роботи – зірки-сніжинки з паличок та зефіру.

Розпис писанок на сходах СУМу

Писанкарство – сакральна українська традиція, яка передається з покоління в покоління. Ось і наші маленькі відвідувачі з молодіжної організації СУМ, напередодні свята Воскресіння Господнього опанували мистецтво розпису великодніх яєць. Виховники доповнили захід повчальною бесідою про християнство та історію свята Великодня. Суменята та молодше юнацтво після гутірки співали і танцювали гаївки.

Сходи Веселих Вужиків та Бедриків були присвячені Дню матері

Ще одну незабутню неділю в стінах Тернопільської обласної бібліотеки для дітей провели юнаки та дівчата – представники організації СУМ.

Сходи Веселих Вужиків та Бедриків були присвячені Дню матері. Діти розповідали про своїх мам, їхні захоплення та вподобання, дивились

тематичні відеосюжети, а також робили подарунки для найрідніших. Кожен на власний вибір виготовляв цукерковий букет, або листівку, а найменші учасники осередку, пташечки, змайстрували для матусь чарівне намисто. Щодо старших хлопців, то вони спільно з дружинниками тренували дух і тіло, готуючись до майбутньої Спартакіади.

Осінні сходи СУМенят

Що таке осінь, чим особлива ця пора року і чому її називають золотою? Про це дізнались наймолодші учасники тернопільського осередку СУМ, які в неділю побували у бібліотеці. Після дружнього спілкування, дітки під орудою виховників виготовили

незвичайні аплікації з пластиліну та крупу на осінню тематику.

Сходи з нагоди свята Покрови Пресвятої Богородиці та Дня захисника України

Під час недільних сходів старші учасники тернопільського осередку СУМ розповідали малечі про свято Покрови і День захисника України, які відзначаються одночасно. А ще, маленькі суменята вчилися бути самостійними, пришиваючи гудзики до шматочка тканини і виготовляючи складні 3-D аплікації на осінню тематику. Та лише відповідальні і розумні татусі знають, що сила «дорослості» і зростання інтелектуального захована в книзі, тому решту часу провели за читанням цікавої та корисної літератури.

Сходи «Врожай»

На чергових сходах суменята говорили про врожай, ставили імпровізовану виставу – «Ріпку» і ласували гарбузовими кексами.

Сходи «Небесний покровитель СУМу»

На недільних сходах рій суменят «Мурашки» говорили про небесного покровителя СУМу – Архистратига Михаїла.

Суменята відповідально підійшли до теми та намагались пояснити, що ж таке бути чемним і які добрі справи навіть маленька дитина може робити. Також пригадали собі як виглядає Михаїл і добре розглянули його на сумівському прапорі. А як підсумок – робили підвіску-прикрасу з ангелами.

«Мурашки» долучились до «Миколай-Челендж».

Напередодні найочікуванішого свята року – дня Святого Миколая на недільних сходах. Наші друзі спробували себе в ролі помічників Чудотворця. Суменята-«Мурашки» долучилися до неймовірного дійства «Миколай -Челендж». І хоч як важко було власноруч виготовлені подарунки віддавати комусь іншому, та все ж сумівський дух переміг! А ще – поговорили про Святого Миколая, добрі вчинки, послушали вірш Лесі Українки «Мамо, йде вже зима» і трошки погрались)

З метою надання безкоштовної правової допомоги переселенцям та соціально вразливим категоріям місцевих жителів на базі бібліотеки організовано діяльність «**Приймальні захисту прав людини**», в рамках якої надаються професійні юридичні консультації. Загалом, найчастіше переселенців цікавить законодавча база, яка регулює їхній статус та отримання соціальної підтримки, а місцевих громадян цікавить інформація з таких питань: реформа освіти в Україні, закон про освіту, закон про землю, а також захист прав дитини, захист прав споживачів. Приймальня відкрита і доступна для усіх бажаючих щочетверга з 16.30 до 18.00.

Важливим напрямком діяльності Приймальні є популяризація правових знань серед громади міста, підвищення рівня правової свідомості, правової культури, згуртування однодумців у сфері захисту своїх прав. Тому, працівники бібліотеки спільно з ГО «Інформаційно-правовий центр «Права людини» організували низку заходів, зокрема: година права «Адміністративна відповідальність неповнолітніх», інтелектуальна гра брейн-ринг «Кожен має знати свої права», цикл інтерактивних лекцій для школярів та студентів «Я розумію свої права» та ін.

Корисним та важливим було скайп-консультування з проблемних питань для внутрішньо переміщених осіб з Наталією Целовальніченко – юридичним координатором громадської платформи захисту прав постраждалих від збройного конфлікту в Україні. До скайп-спілкування долучились також переселенці, що проживають в різних районах Тернопільської області. Таку можливість їм було надано на базі Теревовлянської, Чортківської та Шумської бібліотек для дітей.

Крім того, у бібліотеці організовано дві зустрічі з Олексієм Многолетом - радником Міністерства соціальної політики з питань ВПО в Тернопільській області, під час яких обговорювались питання соціальних виплат, пенсій, оформлення чи отримання документів, довідок, реалізації права на житло та інші питання дотичні ВПО.

Наболілим і накопівим за роки переселенських блукань ділились колишні біженці, а нині – тернополяни, із заступником міністра з питань тимчасово окупованих територій та

внутрішньо переміщених осіб України Георгієм Тукою. Зустріч проходила в

Тернопільській обласній бібліотеці для дітей за участі представників з числа ВПО, заступника міського голови з питань діяльності виконавчих органів влади Леоніда Бицюри, керівників соціальної та містобудівної сфер міста та волонтерів. З основними напрацюваннями в ході втілення проекту згуртування громади Тернополя «Файне єднає» високих гостей ознайомила заступник директора з наукової роботи Тернопільської обласної бібліотеки для дітей Надія Чайківська. Основні проблеми переселенців Тернопільщини окреслила присутнім модератор зустрічі Яна Шкуратова, яка є членом ГО «Луганська правозахисна група». Насамперед це – необхідність вироблення дієвої схеми для отримання компенсації за зруйноване житло постраждалим внаслідок конфлікту на сході країни, вирішення питання несвоєчасної і неконтрольованої виплати пенсій, надання можливості одержання матеріальної допомоги та інших пільг членам родин ВПО-АТО. Про успіхи та причини недопрацювань місцевої влади у сфері адаптації нових мешканців Тернополя учасникам зустрічі розповів Леонід Бицюра. Він також запевнив, що питання забезпечення житлом біженців та учасників АТО є одним з першочергових і потребує негайного вирішення як на місцевому, так і на державному рівнях. Уважно вислухавши обидві сторони, Георгій Тука надав свою професійну оцінку ситуації що склалася, пролив світло та вказав напрямки вирішення багатьох проблем, з якими щодня доводиться боротись людям, що впритул бачили обличчя війни і намагаються розпочати нове життя на мирних теренах держави. Він також зазначив, що однією з причин замовчування й ігнорування владою численних «бід» переселенців, є їх власна пасивність і брак єдності, адже: «Під лежачий камінь – вода не тече».

Під кінець зустрічі усі бажаючі мали можливість поспілкуватись з політиком, поставити свої питання, а також отримати конструктивну відповідь.

Робота ініціативної групи з популяризації діяльності проекту серед громади, також реклама соціальних заходів у ЗМІ, сприяли залученню до реалізації проекту нових партнерів. Зокрема, з пропозицією співпраці до нас звернулися учасники Всеукраїнської ініціативи «Активна громада Тернопільщини», які організували у бібліотеці форум-театр «Право вибору переселенців». Вистава, в

якій головні ролі зіграли представники місцевої громади, «продемонструвала» глядачам деякі проблемні життєві ситуації, в які потрапляють внутрішньо переміщені особи. Після перегляду театрального дійства присутні поділились враженнями щодо актуальності і важливості піднятої теми.

Міжнародний день захисту дітей у нашій бібліотеці відзначили гучним загальноміським фестивалем під назвою «Щасливе дитинство», його учасниками стали юні тернополяни, творчо обдаровані діти міста й області, а також представники організацій та державних структур, діяльність яких спрямована на реалізацію, захист та збереження прав дитини.

Відкриття фестивалю проходило на майданчику перед бібліотекою під дзвінкі голоси і мелодії вихованців «Центру творчості дітей та юнацтва» – солістів народного театру-пісні «Співаночка» та дуету скрипалів «Живі струни». Гості не тільки насолоджувались чудовим концертом просто неба, але й брали участь в пізнавальних вікторинах, забавах, малювали крейдою в стилі вуличного мистецтва Стрит-арт.

Пізніше наймолодших гостей свята бібліотекарі запросили на головну площу міста, де організували святкову програму «Країна дитячих усмішок». Ні посмішок, ні веселого дитячого сміху тут й справді не бракувало. Юні художники бавились у «веселі малювалки» та створювали справжні крейдяні шедеври на бруківці, а маленькі непосиди брали участь в рухливих іграх та естафетах. Усе дійство супроводжувалось драйвовою музикою, а найактивніші учасники отримали заохочувальні призи та повітряні кульки. До свята бібліотекарі організували та провели огляд книжково-ілюстративної виставки «Дитяча книга України – духовність кожної родини».

День захисту дітей має ще й юридичний підтекст. Представники ГО «Інформаційно-правовий центр «Права людини» запросили учасників святкового дійства в інтерактивну подорож «Великі права маленької дитини». Крім того, у бібліотеці була розгорнута виставка-інсталяція «На щасливе дитинство ми маємо право».

Найбільш вразливими в ситуації, що склалася в державі є діти та підлітки, у яких світогляд та ціннісні орієнтації тільки починають формуватися. Багатьом дітям складно адаптуватися на новому місці через посттравматичні стресові розлади та культурну дистанцію. Негативним фактором впливу в даній ситуації виступає також соціально-психологічне напруження, яке виникає між корінними жителями краю та новими мешканцями. Тому, до реалізації заходів залучено професійних психологів-волонтерів, які проводили інтерактивні психологічні семінари та тренінги у навчальних закладах міста за темами:

Учасниками психологічної лекції для підлітків «Самооцінка стану власних напружень та вміння вийти зі стресових ситуацій» стали учні та

педагоги з чотирнадцяти шкіл Тернополя. В ході заходу психолог Наталія Кузів наголосила, що найкращою профілактикою стресових ситуацій у дітей та підлітків є заняття спортом, збалансоване харчування, захоплення улюбленою справою і звісно ж – відпочинок. Було також розглянуто різні життєві ситуації, зокрема і в шкільному оточенні, які могли б стати причиною стресового стану підлітка.

Психологічний семінар для батьків «Кризові періоди в житті людини» провели: провідний спеціаліст Тернопільського міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді Ірина Бекесевич та студенти ТНПУ ім. В. Гнатюка психологічного факультету Ірина Козоріз та Віра Мудрик. Насамперед дівчата ознайомили присутніх з особливостями вікових періодів, які в тій чи іншій мірі видаються переломними для кожного індивідуума, а також поділились цікавими рекомендаціями щодо шляхів подолання психоемоційних розладів та їх наслідків. На думку дослідників, найбільш ефективними способами боротьби з апатією та песимізмом є заняття спортом, подорожування, зміна зовнішності, інтер'єру, місця роботи тощо. Та чи не найкращим антидепресантом для людини, яка переживає кризу, і це доведено наукою, – є її оточення. Тепло і розуміння близьких людей, щоденне спілкування та взаємопідтримка – роблять з нами справжні дива!

Учасниками семінару «Ефективні навички комунікації та вирішення конфліктів» стали учні 9-Г класу ЗОШ № 24, для яких бібліотекарі та психолог асоціації фахівців розвитку сім'ї та дитини Ірина Фенц поділились як в ритмі сучасного життя уникнути конфліктних ситуацій. В ході зустрічі школярі дізнались про ймовірні джерела конфліктів, їх ознаки та учасників, які можуть займати як активну, так і пасивну позиції. З допомогою спеціальних карток учасникам семінару вдалось розглянути низку конфліктних ситуацій, а також відшукати оптимальні шляхи їх розв'язання.

Тонкощам налагодження добрих стосунків у сім'ї навчалися і батьки під час тренінгів та лекцій: «Кризові періоди в житті людини», «Спілкування в сім'ї як єдина схема існування», «Стилі виховання та їх вплив на становлення

особистості», «Як товаришувати батькам і дітям», «Формування відповідальної особистості: суспільні та сімейні впливи» та ін.

Під час таких заходів учасники навчались позитивно мислити, знаходити в буденних речах щось незвичне та особливе, розглядаючи різноманітні конфліктні ситуації, шукали оптимальні шляхи їх розв'язання.

Для тих, хто потребує особистого спілкування з психологом у бібліотеці організовується індивідуальне консультування «Запитай у психолога».

Тернопіль – місто справді унікальне, іншого такого не знайдеш, воно зачаровує своєю красою у будь-яку пору року, а туристичні пам'ятки вражають своєю незвичайністю та історією. В цьому переконались учасники **екскурсії «Мальовниче місто над озером»**: місцеві жителі і ті, хто змушений був залишити свої домівки на тимчасово окупованих територіях Донецької, Луганської областей та в Криму і переїхати до Тернополя.

Про історичні таємниці нашого міста дізналися учасники **квесту «Невідомий Тернопіль»**, що проходив в межах проекту «Файне єднає». Захід організували та провели працівники бібліотеки для спільно з головою громадської організації «Терен» Михайлом Онишківим. Сходина відбулась в стінах книгозбірні, де учасників було детально проінструктовано щодо перебігу та ключової мети змагань, а також поділено на команди шляхом жеребкування.

Відтак пригодницький квестовий маршрут долали у складі таких чотирьох команд: «Петрарка», «Історичні тернополяни», «Посмішка» і «Титани», за кожною з яких було закріплено координатора. Мандруючи локаціями, квестівці щоразу отримували нові цікаві завдання, юнаки й дівчата відкривали для себе таємниці рідного міста,

заглиблювались в його історію, вивчали прихований зміст простих і, здавалось, добре знайомих речей. Отож, за підсумками квесту «Невідомий Тернопіль», було визначено командувача, яка найшвидше виконала усі завдання і надала відповідні докази, а саме – селфі з усіх локацій маршруту. Щасливими переможцями змагань, а також володарями почесної відзнаки та ексклюзивних видань «Зіркові історії успіху» стала команда з символічною назвою «Титани».

У додатковій номінації – найкраще виконання народної пісні біля монумента Соломії Крушельницької, перемогли «Історичні тернополяни», за що отримали оригінальні нагороди з нотною символікою.

Напевне найбільше згуртовує людей спілкування з природою та випробування в непередбачуваних ситуаціях. Тому, в рамках проекту «Файне єднає» організовано туристичні походи для переселенців, подарувавши їм незабутні пригоди, яскраві враження від спілкування з природою і радість відпочинку на свіжому повітрі! Активну частину відпочинку організовував Михайло Онишків, голова

ГО «Терен».

На початку він розповідав «туристам» як правильно орієнтуватися в лісі, розкласти палатку, що необхідно брати з собою в похід з предметів першої необхідності.

Після того, Михайло провів цікаві ігри для знайомства та згуртування людей в команді та вироблення командного духу... В іграх приймали участь всі, незалежно від віку. Здається, всі вже нагуляли апетит... А що ж може бути кращим, ніж обід на свіжому повітрі серед природи? Це був найсмачніший у світі обід.

В рамках проекту «Файне єднає» працівники Тернопільської обласної бібліотеки для дітей та представники громади з числа внутрішньо переміщених осіб організували толоку з прибирання території міста. Для упорядкування було обрано паркову відпочинкову зону на Циганській горі. «Озброївшись» відповідним реманентом, волонтери вирушили на пошуки «скарбів», яких, на превеликий жаль, знайшлося немало. Підбиваючи підсумки толоки,

звертаємось до кожного українця з проханням берегти та цінувати природу. У

нашій країні вона особливо багата і мальовнича, тож пам'ятаймо: чисто не там, де прибирають, а там, де не сміять. Ми ж європейці, чи як?

Під час загальноміського фестивалю «Тернопільська брама» Тернопільська обласна бібліотека для дітей та Колл центр переселенців Тернопільщини (разом ми ініціативна група проекту «Файне єднає») організували інформаційну акцію «Майстер своєї справи», яка була спрямована на популяризацію професійних навиків, творчих вмінь та захоплень нових жителів м. Тернополя, вимушено переселених зі сходу України та Криму.

В рамках акції переселенці та інші соціально вразливі категорії тернополян представляли вироби, виготовлені власноруч, з паперової лози, бісеру, трикотажної нитки, картини на склі, авторські ляльки, віночки тощо. Крім того, під час заходу свої послуги презентували майстри з

пошиття і ремонту одягу та сантехніки. Також, тернополяни мали нагоду поласувати свіжоприготовленими традиційними стравами кримсько татарської кухні, якими частували кримські татари. Такі соціальні інформаційні акції є дуже важливими, адже для більшості сімей нові захоплення стали єдиним джерелом отримання коштів до сімейного бюджету.

«Родзинкою» проекту стала презентація артбуку під символічною назвою

«ВАЛІЗА», в якому відображено 10 успішних історій переселенців з різних міст України, котрі знайшли можливість успішно реалізувати себе у новому місті. Над оздобленням рукотворної книги працювали найкращі тернопільські майстри, які прочитавши зворушливі історії переселенців, відобразили свої відчуття на символічних сторінках, кожна з яких оформлена в різних техніках

рукоділля: бісер, плетіння з паперової лози, аплікація, валяння, ліплення з пластиліну та ін. Віршовані рядки до кожної зі сторінок належать перу відомої тернопільської поетеси, а за сумісництвом бібліотекаря Любові Малецької.

В рамках проекту організовано також цикл народознавчих заходів, в ході яких учасники знайомились з народними традиціями тернопільського краю. З циклом весняних свят учасники ознайомились під час етно мандрівки «Вже весна воскресла, нам радість принесла». Про традиції відзначення свята Андрія відвідувачі бібліотеки дізналися під час вечорниць «Ой, Андрію, даруй нам надію». Присутні дізналися як святкували Андріївські вечорниці наші бабусі та дідусі. Під час заходу учасники ворожили на майбутнє, кусали калиту, співали українські пісні, пригощалися варениками та слухали андріївські жарти.

З метою надання більших можливостей відвідати соціальні заходи, до їх проведення було залучено бібліотеки в різних мікрорайонах міста, зокрема у

міській бібліотеці для дорослих «Етно-центр» організували фольклорне свято «Де коза ходить, там жито родить».

Великою популярністю серед учасників проекту користуються різноманітні майстер-класи, які проводили як працівники бібліотек міста, так і відомі

майстри краю. Зокрема, керівник ГО «Берегиня» Стасенко Тетяна, яка є також переселенкою зі сходу України, організувала понад 20 майстер-класів з виготовлення ляльки-мотанки, ляльки хорошого настрою «Дзвіночок», ляльок-нерозлучників, квітів з паперу, орігамі, бісероплетіння, писакарства та ін.

Аромати імбиру, меду і ще чогось неймовірно солодкого і

пахучого заповнили усі закутки читальної зали. Справа в тому, що до нас завітала справжня чарівниця – майстриня з випічки та розпису імбирних пряників Ірина Максимюк. Разом із працівниками сектору естетичного виховання, гостя провела для дітей диво-майстер-клас «Розмалюй свого смайлика». Пані Ірина охоче поділилась з присутніми рецептом пухких і надзвичайно смачних пряничків, розкрила секрет виготовлення ідеальної глазурі.

Відтак перейшли до найцікавішого – до самого розпису. А процес цей, надзвичайно цікавий і захопливий, а ще - потребує неабиякої сили волі - так і кортить відкусити бодай шматочок ароматного печива. Усміхайлики в нас вийшли хоч куди – справжні красені!

Зображати світ у яскравому тривимірному форматі за допомогою новітнього приладу 3D-ручки

відвідувачі вчаться у 3D майстерні «Навчайся і створи сам», моделюючи різноманітні фігурні сердечка, квіти, корони, яблучка, міні-велосипеди, коники-гойдалки і навіть Ейфелеву вежу.

Два рази в місяць в рамках проекту «Файне єднає» у бібліотеці відбуваються тренінги для початківців «Комп'ютерна та медіаграмотність». Учасники знайомляться з основними принципами роботи з комп'ютером: робочий стіл, основні дії з файлами та текстом, устаткування комп'ютера. Зі слів учасників поважного віку цитуємо, – «Раді за терпеливість та доступність подання інформації. Задоволені від

проведеного тренінгу та дякуємо працівникам бібліотеки. Обов'язково прийдемо на наступне заняття та ще запросимо своїх знайомих і рідних».

У звітному році в рамках проекту «Файне єднає» у Тернопільській обласній бібліотеці для дітей активно працювала «Бібліоняня» – соціальна послуга, яка допомагає вирішити нагальну проблему проведення змістовного дозвілля дітей, надає вільний час їх батькам, а також створює сприятливі умови для соціалізації та адаптації дошкільників та молодших школярів.

«Бібліоняня» – читально-ігрова зона для дітей, де вони можуть різносторонньо розвиватися, навчатися і відпочивати разом з батьками або іншими дітьми. пізнавати світ і розкривати нові можливості. Залучення ширшого кола місцевих жителів, внутрішньо

переміщених осіб, людей з інвалідністю до участі у заходах, сприяє згуртуванню жителів міста, налагодженню толерантних стосунків у громаді, а також швидшій адаптації дітей у новому місті.

Завдяки участі у проекті «Файне єднає» цікаво і весело проводять свій вільний час наші відвідувачі. З початку проекту у бібліотеці діє «Ігротека».

Різноманіття настільних ігор («Джанга», «Монополія», «Капіталіст», «Світ громад», «Подорожуємо Україною», «Подорожуємо Європою», шахи, шашки, пазли), планшети для пісочної анімації, кінетичний пісок, пластилін Play-Doh, караоке, дуже приваблюють до бібліотеки відвідувачів. Діти приходять з друзями, батьками, по одинці та великими компаніями.

Такі ігри розвивають логічне мислення,

сприяють розвитку творчих здібностей, навчають основам бізнесу, а шашки та шахи взагалі є найулюбленішою грою дітей та дорослих. Також, популярною розвагою серед відвідувачів є активні ігри на Кінест-майданчику, куди діти приходять, потанцювати, пограти у футбол, покататися на лижах, долати перешкоди на

гірських річках та займатися різними видами спорту.

У липні 2018 року у бібліотеці відбувся **круглий стіл «Ми і влада: подальша співпраця»**. Під час круглого столу було підведено підсумки діяльності проекту «Файне єднає», обговорено актуальні питання сталої інтеграції ВПО в громаду міста Тернополя, а також створено ініціативну робочу

групу для подальшого впровадження заходів, направлених на успішну інтеграцію ВПО та згуртування громади. Приємною завершальною нотою заходу стало нагородження партнерів проекту «Файне єднає» почесними подяками за співпрацю від Тернопільської обласної бібліотеки для дітей.

Не менш важливими та корисними заходами в рамках проекту були навчання, організовані Міжнародною організацією з міграції на базі

Тернопільської обласної бібліотеки для дітей в яких брали участь члени ініціативної групи, більшість з яких є бібліотекарями. Цікавими і корисними були тренінги: «Діалог та комунікації для вирішення конфлікту», «Гендер та дискримінація», «Фандрейзингова діяльність». Профілактика професійного вигорання Наприкінці кожного заходу учасникам були

вручені сертифікати від Міжнародної організації з міграції (МОМ) про проходження вищезазначених тренінгів.

Отримані знання і навички застосовуємо при проведенні семінарів, практикумів для бібліотекарів області. Використання різних видів ігор дозволяє нам зробити навчання інтерактивним, цікавим, допомагає зняти комунікаційні бар'єри учасників і створити дружню атмосферу для навчання.

У липні працівники бібліотеки представляли громаду міста Тернополя у Києві на підсумковій зустрічі учасників проекту «Сприяння відбудові та сталому розв'язанню проблем ВПО та постраждалого від конфлікту населення», який впроваджується Міжнародною організацією з міграції в Україні та фінансується ЄС. В рамках заходу відбувся Форум Громад та Організацій громадянського суспільства, в якому взяли участь представники майже 50 громад та 25 громадських та благодійних організацій з усієї України. Др. Томас Лотар Вайс – голова

представництва МОМ в Україні, п. Естер Руїз де Азуа – координатор з питань надзвичайних ситуацій і стабілізації Міжнародної організації з міграції, п. Хельга Пендер – представник ЄС в Україні, Микола Шамбір – заступник міністра соціальної політики України привітали учасників форуму та подякували за активну громадянську позицію та успішну реалізацію соціальних заходів з надання допомоги людям, що постраждали від конфлікту та їх адаптації на новому місці, а також вручили Подяки за проведену у громадах роботу зі згуртування мешканців та надання вільного доступу до культурно-дозвіллевих послуг соціальновразливим категоріям людей.

За час дії проекту Тернопільська обласна бібліотека для дітей стала комунікаційним майданчиком для проведення різноманітних зустрічей та консультацій для різних категорій жителів нашого файного міста Тернополя.

Детальніше на сторінці проекту «Файне єднає» у Фейсбук

Додаток № 5

Заходи в рамках професійного партнерства «Конструкторське бюро бібліотекарів»

➤ **Фокус-семінар «Моделювання бібліотечного обслуговування дітей: актуальні та дієві методи»** для завідуючих районними, міськими, селищними бібліотеками для дітей та представників центральних бібліотек ОТГ області відбулось у Хмельницькій обласній бібліотеці для дітей імені Т.Г.Шевченка 22–24 травня 2018 р. (Надія Чайківська). Триденний семінар був наповнений творчими дискусіями, тренінговими заняттями, демонстраційними платформами, мультимедійними презентаціями та обміном досвіду. Обговорювали дієві та актуальні методи роботи щодо моделювання бібліотечного обслуговування. Учасники семінару ознайомилися з соціально-культурною інфраструктурою м. Нетішина, вивчили досвід діяльності бібліотек міста та Острозької центральної районної бібліотеки.

➤ **Обласний семінар «Мистецтво створювати... бібліотеку»** для завідуючих центральними районними бібліотеками для дітей, що відбувся 27 листопада на базі Львівської обласної бібліотеки для дітей. Із презентацією проекту виступила Надія Новіцька «КББ: створюємо бібліопартнерство. Конструкторське бюро бібліотекарів – співпраця на результат».

➤ З метою обміну досвідом, інноваційними ідеями та налагодження подальшої співпраці 13 червня в Тернопільській обласній книгозбірні для дітей відбувся з'їзд учасників **Конструкторського бюро бібліотекарів (КББ)** – колег із Хмельницької та Львівської обласних бібліотек для дітей. В ході зустрічі було репрезентовано напрацювання Тернопільської бібліотеки в напрямку проектної діяльності та проведення заходів, цікавих за змістом і формою. Зокрема, Тетяна Хованець узагальнила досвід роботи ТОВД в рамках КББ попередніх двох років та поінформувала про щорічні результати діяльності Бюро, в рамках якого реалізовано спільні проекти, проведено багато цікавих зустрічей, семінарів-практикумів, спрямованих на удосконалення й урізноманітнення форм бібліотечної роботи та моделювання бібліотечного обслуговування дітей. Досвідом своїх бібліотек, ідеями та пропозиціями щодо майбутньої професійної діяльності та співпраці поділились і самі гості.

➤ **Мета Регіонального конкурсу-проекту «Молоді обличчя бібліотеки»:**
• розкрити творчий потенціал молодих бібліотекарів і стимулювати їх прагнення до саморозвитку та професійного зростання;

- мотивувати молодих бібліотекарів до пошуку й реалізації інноваційних ідей, популяризації інноваційного досвіду своєї бібліотеки;

- створити умови для професійного спілкування й обміну досвідом.

Від Тернопільської області участь у конкурсі взяло 7 учасників, троє з яких були визнані переможцями і відзначені поїздкою на ІХ Львівський міжнародний бібліотечний форум, де відбулось офіційне нагородження грамотами.

Скорочення, вживані в тексті

ТОБД – Тернопільська обласна бібліотека для дітей

ВО 1–4 кл. – відділ обслуговування дошкільників та учнів 1–4 класів

ВО 5–11 кл. – відділ обслуговування учнів 5–11 класів

СМ – сектор мистецтв

НМВ – науково-методичний відділ

ІБВ – інформаційно-бібліографічний відділ

ВКОД – відділ комплектування та обробки документів

ВЗГРФ – відділ зберігання, гігієни та реставрації фондів

СІТЕР – сектор інформаційних технологій та електронних ресурсів